

CONTRA

nr 3 1988 årg 14 Pris 10:-

Dubbelt så många som i fängelserna

Den homosexuelle diktatorn

Ungrarna i Transsylvanien

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger per år
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra.
Eftertryck endast efter överenskommelse.

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Tel 08-54 95 52 (även 08-751 56 26)
Frihetens röst (telefonsvarare) 08-52 48 99.

Prenumeration

65 kronor per år. Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 261-2638.
Finland: 45 mark per år. Finländskt postgiro 1125 82-9.
Norge: 65 norska kronor per år. Norskt postgiro 1 99 82 77.
Danmark: 65 danska kronor per år. Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Göza Mólnár
Expedition: Anders Fjällström
Redaktion: Claes Almgren, Christer Arkefors, Carl G. Holm och Benny Rung.
Övriga medarbetare: Dietmar Kröhnert, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Arne Sundström, Roger Söderqvist samt Allan C. Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0510-520 00

Länskontakter

Blekinge: Se Kronoberg
Bohuslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10
Götaland: Alf Norbäck 0498-102 06
Gästrik: Grethe Blomgren 026-27 31 23
Halland: Lennart Flink 035-801 24
Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49
Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62
Kalmar: Jan Hedberg 0485-385 64
Kopparberg: Allan Lennartsson 0226-108 16
Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65
Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21
Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43
D:o: Dietmar Kröhnert 040-97 33 51
Norrbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85
Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44
Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36
Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62
Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28
Värmland: Jan Collander 0570-660 86
Västerbotten: Nina Norlin 0912-300 62
Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022
D:o: Stanley Skoglund 060-12 96 94
Västmanland: Michael Berg 021-11 30 73
Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65
Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22
Östergötland: Carl G. Holm 013-16 16 46
Danmark: Peter Hartvig 01-10 88 72
Finland: Roger Wessman 915-14 97 06

Presslagd 1988-04-11

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1988

CONTRA-NYTT

Ungrarna i Transsylvanien

På annan plats i detta nummer presenteras boken "Ungrarna i Transsylvanien". Den behandlar förtrycket av en minoritet i Rumänien. Boken kan beställas från Contra för 88:- plus porto.

På upptäcktsfärd i marknadsriket

I förra numret av Contra gav vi titeln på nästa Contra-bok. På upptäcktsfärd i marknadsriket. Nu skall vi avslöja även författaren, den för alla Contra-läsare välkände Sven Rydenfelt. Boken har just kommit från trycket och beskriver vårt ekonomiska system. Den kan rekvireras från Contra för 88:- plus porto.

Fadern, Sonen och den Enfaldige Åklagaren

Fadern, Sonen och den Enfaldige Åklagaren är en bok av Gösta Gustafsson. Den avslöjar "rättvisans lotteri" och driver hejdlöst med vårt allt skakigare rättssystem. Gösta Gustafsson är egen företagare i inkassobranchen som tagit rättssäkerhetsfrågor på entreprenad. Sedan han började har han vunnit över 15 000 ärenden. Han har nämligen tagit datatekniken och offentlighetsprincipen till hjälp för att identifiera förfördelade medborgare. Boken kostar 118:-.

Hjälp till att göra en bättre Contra!

Med detta nummer av Contra bifogar vi en enkät till läsarna. Vi hoppas genom den enkäten få underlag för att göra en bättre Contra framöver. Och dessutom lite tips om de bästa sätten att sprida information om Contra. Vi hoppas att så många läsare som möjligt tar sig den tid det behövs för att fylla i enkäten. Bland de som svarar lottas fem Contra-böcker ut.

Skilj på Contra och Contras annonsörer

Vi ber våra läsare att notera att endast de artiklar som finns på vår beställningsedel samt de nyheter som vi på denna sida berättar om kan köpas genom Contra. För köp av böcker och andra artiklar som annonseras i Contra hänvisar vi till annonsören!

Våra källor

Fri information är en småskriftserie som behandlar framförallt utrikespolitiska och ideologiska frågor. Inriktningen är ganska snarlik den som Contra har, med den skillnaden att varje liten skrift behandlar ett visst ämne. Ibland är traktaterna så korta som två sidor, ibland inemot 20 sidor. Utgivningen är oregelbunden. Huvudansvarig för serien är Jon Skard, en av författarna till Contra-boken *Så arbetar kommunistpartierna*. Ett års abonnemang på *Fri information* kostar 30 norska kronor. Adress: Fri information, Postboks 18, Blindern, Oslo 3, Norge.

Sagt om Contra

Jag tycker att Contra fyller en mycket viktig roll för att meddela nyheter och fakta, som mer eller mindre förtigs i massmedia, givetvis i olika grad efter deras politiska inställning. Själv brukar jag i regel sträckläsa varje nummer, när det kommer. Det förefaller, som om majoriteten av svenska folket lever, och helst vill leva i total okunnighet om den fara som hotar vårt land och hela världen från världskommunismen.

Gustaf Adolf Danell, domprost em.

Ungrarna i Transsylvanien

En ny Contra-bok om Europas största minoritet

I Rumänien finns Europas största nationella minoritet. I Transsylvanien bor två miljoner ungrare. Deras förfäder har bott i området sedan 900-talet och de har under långa tider tillhört Österrike-Ungern. Men nu utgör Transsylvanien en del av Rumänien.

Rumänien driver en intensiv rumäniseringspolitik i området. Det är inte tal om att bevilja minoriteterna självstyre och garantera deras kultur, som sker i t ex Wales, Baskien och Sydtyrolen för att nämna några områden där det finns betydligt mindre minoritetsgrupper än ungrarna i Transsylvanien.

Den rumänske diktatorn Nicolae Ceausescu har drivit ner sitt land i ekonomiskt kaos på ett sätt som är anmärkningsvärt även jämfört med övriga Östeuropa. Det som en gång var en kornbod med enorm rikedom på energi (olja) är idag ett fattighus med både livsmedels- och energibrist. Genom ransoneringar drivs inomhustemperaturerna ner till 10-15 grader under vintern och invånarna får t o m lov att begränsa antalet glödlampor och effekten i glödlamporna.

Rumänien är ett "familjeföretag". Diktatorn och hans närmaste släktingar delar på de viktigaste posterna. Alla är naturligtvis rumäner, och rumäner som inte accepterar att det finns en befolkning med en annan kultur i landet.

Ifredsfördragen 1920 och 1947 garanterade den rumänska staten grundläggande rättigheter till sin befolkning, men det löftet har inte hållits. I ungerskspråkiga områden ersätts skyltar på ungerska av skyltar på rumänska. Undervisningen för den ungerska minoriteten har försämrats märkbart sedan 1957. De ungerska skolorna integreras i de rumänska och ungerskan som språk skjuts alltmer i bakgrunden. Det finns lagstadgade regler om hur många elever som behövs för att det skall bildas en ungersk- respektive en rumänskspråkig klass på en ort. För en skola motsvarande högstadiet krävs 25 ungerskspråkiga elever och på gymnasie-gymnasienivå är kravet 35 elever. För rumäner gällde tidigare gränsen tre elever. Den har dock nu sänkts till en (!)

Europarådet klagar

Europarådet har behandlat den ungerska

minoritetens situation i Rumänien och riktat skarp kritik mot förhållandena. I en rapport som antogs av en kommitté med den svenske socialdemokratiska riksdagsledamoten Kurt Hugosson som ordförande ställdes bl a följande krav till den rumänska regeringen:

1) att de etniska, religiösa och språkliga minoriteternas rättigheter skulle skyddas i enlighet med internationella fördrag och den rumänska grundlagen

2) att kränkningen av minoriteternas rättigheter skulle upphöra

3) att tillåta dem som ansökt om utrese-tillstånd att lämna landet

Europarådet hänvisade bl a till Helsingforsavtalet om återförening av familjer eller förening mellan dem som ingått äktenskap. Enligt ett dekret från den rumänska staten får bara den utresetillstånd som med hårdvaluta kontant betalar rumänska staten för åtnjutna utbildningskostnader och sociala förmåner. Samtidigt är det en straffbar handling att inneha utländsk valuta

Efter en flera års intensiv kampanj fick Anna-Lisa Stoican ut sin make till Sverige. Men samma orimliga restriktioner som drabbade paret Stoican gäller även dem som vill flytta till Ungern och har ungerska som modersmål. Och då hjälper naturligtvis inga hungerstrejker utanför rumänska ambassaden

Ungrarnas situation

Ungrarnas situation i Transsylvanien är svår. Så sent som i april i år kunde de ungerska tidningarna rapportera att den ungersk-

språkiga tidningen Elore och den tyskspråkiga Neuer Weg, som bägge utges i Rumänien för de nationella minoriteterna, plötsligt enbart använde rumänska ortnamn, även på orter där majoriteten tillhör minoriteten

Det är som om Hufvudstadsbladet skulle tvingas skriva om Hanko istället för Hangö, Tammisaari istället för Ekenäs och Tukholma istället för Stockholm

Det rumänska trycket mot de två miljoner ungrarna — nära tio procent av landets befolkning — fortsätter.

Contra ger i dagarna ut en bok som tar upp den ungerska minoritetens situation. Boken har getts ut i samarbete med Ungerska riksförbundet. Den innehåller ett förord av Folke Isaksson och därefter en längre studie av Gellért Tamás om ungrarnas situation i Transsylvanien idag. André Du Nay har skrivit om det rumänska folkets och språkets ursprung, särskilt i relation till vissa chauvinistiska historieteorier som omhuldas av den rumänska regeringen. Vidare återfinns Europarådets uppmaning till den rumänska regeringen att upphöra med kränkningarna av de nationella minoriteterna och ett memorandum till Madrid-konferensen för kontroll av Helsingforsavtalets efterlevnad. Detta memorandum är författat av den oppositionella underjordiska tidskriften Ellenpontoks redaktion. Boken innehåller också en text av dissidenten Géza Szöcs.

Boken är på 156 sidor och kostar om den rekvideras från Contra 88:- plus porto.

Boken "Ungrarna i Transsylvanien" ger en mycket seriös genomgång av ett minoritetsproblem, som sällan uppmärksammas. Både den politiska och språkliga sidan av problematiken behandlas utförligt.

Fem år med "Stjärnornas krig":

Hur går det med SDI-programmet?

I början av 1983 höll president Reagan sitt berömda tal om det strategiska försvarsinitiativet, SDI. Ibland kallat "Stjärnornas krig". Förutom någon liten notis var det då bara Contra som tog upp saken ordentligt. 1985 och 1986 började den svenska pressen vakna och refererade kritiken mot programmet. Men sedan dess har det varit tyst. Contra berättar vad som händer.

Satsningen på SDI-programmet är massiv. President Reagan hade begärt 5,2 miljarder dollar (över 31 miljarder kronor) för budgetåret 1989. Kongressen skar ner anslagen till 3,2 miljarder dollar (19 miljarder kronor), men det bör räcka en bit det också. För än så länge är det bara fråga om forskning och framställning av olika prototyper.

Chef för SDI-programmet är generalen James Abrahamson, som nyligen uttalade sig om framstegen i den brittiska facktidsskriften *Flight International*. Abrahamson framhöll att SDI inte var menat som ett ogenomträngligt "paraply" till skydd mot sovjetiska kärnvapenrobotar. Grundidén är istället att SDI skall slå ut tillräckligt många sovjetiska stridsspetsar för att minska effektiviteten i ett sovjetiskt "förstaslag", en minskning som skall vara så stor att Sovjet i sina kalkyler konstaterar att det är bäst att inte försöka.

Redan idag har SDI haft en stor militärpolitisk effekt. Sovjetologer menar att USAs målmedvetna satsning på SDI varit avgörande för att Sovjet över huvud taget skulle ge sig in på allvarligt menade förhandlingar om medeldistansrobotarna. SDI medför direkt att medeldistansrobotarna tas bort från Västeuropa, och det redan flera år innan ens delar av SDI-systemet kan tas i drift.

Testfasen

Forskningen i olika grenar av SDI har nu kommit så långt att man gått över till arbete för att praktiskt bevisa att de teoretiska planerna går att genomföra. Man arbetar med sex huvudområden som vi skall titta närmare på.

Men innan vi gör det skall vi konstatera vad vi inte hittar där. Rymdbaserade hög-effektlasrar, det kanske mest fantasieggande

vapnet, finns inte med. Det tillhör en senare fas i SDI-projektet. Ett annat vapensystem som ännu inte kommit så långt är de elektromagnetiska skenkanonerna (där man med elektromagnetisk kraft accelererar stålbalkar ("järnvägsskenor" — därav namnet) till oerhörd hastighet, som med stor precision slår ut fiendliga robotar i rymden).

Låt oss nu istället se på de delar av SDI där man kommit en bra bit på väg.

Ett av vapnen i rymdförsvarsprogrammet SDI är roboten FLAGE. Här under en framgångsrik provskjutning i juni 1986.

Rörelseenergivapen

Inom SDI skiljer man vapen som arbetar med riktade energistrålar (DEW) och vapen som bygger på rörelseenergi (KEW). Till DEW räknas bl a laser, medan KEW omfattar mer traditionella robotar. Problemet med KEW i SDI-sammanhang är de oerhörda hastigheter som är aktuella och den oerhörda precision som krävs. Det är i princip fråga om att "med en kula skjuta ned en annan kula". Det kräver mycket snabb acceleration och mycket avancerad elektronik för att fungera. Men redan 1986 gjordes provskjutningar med FLAGE (Flexible Lightweight Agile Guided Experiment). Det är ett försvarsvapen som är avsett att tillgripas i sista försvarslinjen, när robotarna har tagit sig igenom alla tidigare försvarslinjer. Det skall i sin testversion vara effektivt på mellan 500 och 5 000 meters höjd. Flera framgångsrika prov har gjorts. I ett av de senaste kunde FLAGE efter sju sekunder träffa och slå ut en robot som avfyrats av en amerikansk F-4. FLAGE är bara 3,6 meter lång och väger 250 kg.

Högre upp i atmosfären skall HEDI gripas in. Också HEDI är en lång och krånglig förkortning: High Endoatmospheric Defense Interceptor. HEDI har utvecklats på grundval av antirobotrobotarna Spartan och Sprint, två projekt som skrinlades efter ABM-avtalet under 1970-talet. HEDI måste också vara exceptionellt snabb, även om hastigheten inte är lika kritisk som för FLAGE. HEDI styrs av en flygburen optisk styranläggning, som bl a kan skilja på stridsspetsar och atrapper. Experiment görs för att pröva sensortekniken. Experimentanläggningar finns på flygplan. De värmesökande sensorerna kan — i rymdens absoluta kyla — identifiera värmen från en människa (på rymdpromenad t ex) på 160 mils håll!

Nästa vapen i SDI-sortimentet skall fungera utanför atmosfären. ERIS (Exoatmospheric Reentry Vehicle Interceptor Subsystem). Det är ett vapen som skall slå till mot de sovjetiska robotarna under deras "transportsträcka". Även om ERIS är avsedd för mellan 10 och 15 mils höjd möter man i många stycken mindre tekniska problem. På den höjden finns det t ex ingen atmosfär som stör de optiska instrumenten. ERIS är också ett markbaserat vapen, en robot på cirka 5 meters höjd. Provsjutningar mot amerikanska Minuteman-robotar skall börja 1990.

Också i rymden skall rörelseenergivapen stationeras. Dessa vapen är viktiga, eftersom de inriktar sig på att slå ut robotarna redan kort efter avfyringsögonblicket. Dvs "nästan på marken". Då har robotar i nuvarande konstruktioner ännu inte delats upp i stridsspetsar med skilda mål. En träff kan räcka för att slå ut tio olika stridsspetsar på samma robot. Man har resonerat mycket kring hur vapnen skall stationeras i rymden. Om många sådana vapen stationerades på en rymdstation

skulle stationen i sig utgöra ett lockande mål. Slutsatsen har blivit att man skall satsa på många medelstora anläggningar. Stora ansträngningar läggs ned på miniatyrisering av elektroniken. Hela elektronikpaketet är nu nere i storleken av en halv limpa! Det skapar förutsättningar för ett effektivt system. Det första provet med systemet kommer att göras senare i år. Med själva stridsspetsen på prov någon gång i slutet av nästa år.

En del kritiker har menat att Sovjet skulle kunna möta systemet med en ny typ av raketer som har kortare brinntid och därför är svårare att sikta in sig på som mål (raketflamman är siktmärke). De analyser som gjorts av Pentagon pekar emellertid på att en sådan teknik, som visserligen är möjlig, medför så stora nackdelar för roboten i andra avseenden, att det inte är att räkna med att den genomförs i praktiken.

Avancerade vapen

De vapen som vi har diskuterat hittills bygger på traditionell, men utvecklad, teknologi. De är också nästan färdiga att prövas som prototyper. Så långt har man inte kommit med skenkanonerna. Där mycket lutar åt att de första skenkanonerna inte kommer att baseras i rymden utan på marken. Det är nämligen mycket svårt att bli av med den värme som avskjutningsanordningen genererar i rymden. På jorden kan man använda traditionella kylsystem. Det är fråga om oerhörda accelerationskrafter, 100.000g!! Tyngdkraften påverkar oss med 1g. En jaktplanet förklarar medvetandet när han utsätts för 8g. Ett laboratorieexperiment med en skenkanon skall göras redan i år. Men det är då fråga om betydligt mindre avancerade modeller, där det "bara" är fråga om att uppnå hastigheter på mellan 2,5 och 4 km i sekunden.

Stridsledning

Det mest avancerade projektet är det som gäller samordning. Man har räknat med att det skulle behövas ett datasystem på 2 miljoner rader för att styra SDI. Och hittills brukar felfri dataprogrammering inskränka sig till cirka 100 rader. Kritiker menar att det är omöjligt med så hög säkerhet i programmeringen, och att det riskerar att haverera hela systemet. Det finns två sätt att bemöta kritikerna, menar förespråkare för SDI. Det ena är att arbeta för ett mer decentraliserat ledningssystem. Fler, men mindre avancerade system, som arbetar oberoende av varandra. Det är ett vägval som redan har fattats. Det andra är att hämta inspiration från en annan avancerad databehandlingsteknik. Bell-bolaget i USA gjorde ett experiment sommaren 1986 som omfattade en miljon raders felfri programmering. Det tog bara sex månader att klara av jobbet.

Ett annat telefoninspirerat projekt drivs av ett företag med svenska intressen. Det är

Advanced Systems Architecture, som startats av engelsmannen Chris Williams och svensken Göran Hemdahl. Hemdahl var en av nyckelpersonerna i utvecklingen av Ericssons AXE-system. Det som han tidigare gjort för att ge oss bättre telefonkommunikationer skall nu utnyttjas för att öka säkerheten för oss i Väst (om nu Sverige som neutralt land någonsin kommer att få del av det skydd som denne svenske innovatör medverkar till att utveckla). Det system som ASA arbetar med handlar just om hur oberoende system och utrustningar skall kunna arbeta samordnat utan att bygga upp ett helt integrerat system, med de enorma krav på bearbetningskapacitet som ett sådant system skulle kräva.

Nästa steg

I början av 1990-talet räknar man med att ha experimentella data som kan utgöra grunden för framtida beslut om vilka system inom SDI som man skall satsa stort på. Som det ser ut idag blir de första SDI-systemen sådana som bygger på rörelseenergi, dvs traditionella robotar, men mer avancerade än tidigare. De futuristiska laservapnen kan vi inte vänta oss förrän någon gång i slutet av 1990-talet.

Vid Sandia National Laboratories ägnar man sig åt att fundera ut sovjetiska motmedel mot SDI. Chefen för utvecklingsavdelningen har nyligen uttalat sig för den amerikanska tidningen *National Defense*, med anledning av den kritik mot SDI som går ut på att det är möjligt för Sovjet att hitta på motmedel. Visst är det möjligt säger Richard C. Wayne, men vi måste ha klart för oss att Sovjet inte kommer att veta vilka SDI-insatser som en viss robot kommer att möta. Det går att utforma motmedel som kommer runt ett eller möjligen två hot. Men skall man förse robotarna med utrustning som klarar av alla alternativ fungerar de helt enkelt inte.

Wayne gör liknelsen med vandringsmannen som lätt kan utrusta sig för att möta vind, kyla, regn, snö, strida strömmar, ökenförhållanden, bergsklättring osv. Men skall han utrusta sig för att möta allt på samma tur är det inte skoj längre, då orkar han inte bära utrustningen.

Wayne pekar också på att det genom datasimuleringar varit möjligt att räkna fram optimala banor för satellitbaserade vapen, så att man kraftigt skulle kunna minska behovet av rymdplattformar inom SDI. Samtidigt pekar han på möjligheten att höja försvarsstyrkan hos SDI-systemen. En satellit i nuvarande konstruktion skulle kunna slås ut relativt lätt, men det finns ganska enkel teknik som skulle kunna göra dem hundra gånger starkare.

Catalina-affären

Östersjön 1952. En svensk med topphemlig avlyssningsutrustning utrustad DC-3a försvinner spårlost. Kontakten bryts mitt i ett radioanrop. Tre dagar senare skjuts ett svenskt sjöräddningsplan av typ Catalina ner av sovjetiskt jaktflyg. Flera f d lägerfångar säger sig ha träffat DC-3ans besättning i Sibirien.

Fredagen den 13 juni 1952 försvann en svensk DC-3:a med åtta mans besättning över Östersjön. Varken besättningen eller flygplanet återfanns. Det enda konkreta bevis som vittnade om den tragiska händelsen, var en sönderskjuten livbåt som tillhört DC-3:an och som återfanns några dagar efter flygplanets försvinnande. I livbåten fann man bland annat splitter, som med stor sannolikhet härrörde från en sovjetisk granatprojektil. Ett svenskt Catalinaflygplan, som spanade efter DC-3:an, blev den 16 juni nedskjutet av sovjetiska stridsflygplan över internationellt vatten. Detta övergrepp medförde att DC-3:ans försvinnande delvis kom i skymundan. Incidenterna den 13 respektive 16 juni kom också i Sverige att gå under benämningen Catalinaaffären.

Men det skulle så småningom bli DC-3:ans försvinnande som att tilldraga sig det största intresset hos den svenska allmänheten. Spekulationer uppkom att flygplanet bland annat skulle utfört underrättelseuppdrag som riktat sig mot Sovjetunionen, samt att både flygplanet och de ombordvarande omhändertagits av sovjetiska stridskrafter. Den svenska regeringen hävdade att DC-3:an endast utfört navigeringsflygning i syfte att utbilda radiotelegrafister. Alla handlingar som rörde DC-3:an och dess försvinnande hemligstämplades.

Än idag, över trettio år senare, är DC-3:ans öde ett lika stort mysterium. Vad som verkligen hände flygplanet och de ombordvarande vet endast maktens män i Kreml. Så länge man från sovjetisk sida vägrar att erkänna sin skuld, så länge kommer också besättningens öde att förbli ett mysterium.

Kenth Olsson, 1986

*Catalinaaffären -- Nytt ljus över svenskar-
nas försvinnande redovisar fakta kring DC-
3:ans försvinnande. Kenth Olsson, författaren,
konstaterar att den svenska allmänheten
först långt efter händelsen fick veta att flyg-
planet sysslade med topphemlig spaning.
Han ställer frågorna: Var det sabotage? Fanns
det en förrädare ombord? Blev DC-3:an
nedskjuten på samma sätt som Catalinan?
Det är osannolikt att planet skulle ha
försvunnit i havet. Det blir slutsatsen av*

Kenth Olssons pusslande med de dokument han har tillgång till. Oavsett om det varit en aktiv förrädare ombord eller ej, så talar mycket emot haveriteorin. Som bevis använder han bl a haverikommissionens rapport. Författaren anser att t o m den går emot teorin om haveri. Ändå fastnar regeringen för haveriteorin. En uppfattning som man också vidhöll i drygt trettio år.

Den officiella teorin om DC-3:an var och är alltså att den störtade och att besättningen omkom. Men det finns fler teorier. Linjen i Kenth Olssons bok är att planet med besättning tvingades till Sovjet. Den officiella teorin grundar sig i huvudsak på följande: 1) Radiokontakten med planet bröts plötsligt. Planet skulle enligt ett förutbestämt mönster rapportera vid vissa tidpunkter. Mitt i ett anrop bröts kontakten. 2) Två dagar efter planetets försvinnande hittades en livbåt skadad av granatsplitter, nära den troliga haveriplatsen. Detta, och att planet var ute på utbildningsflygning, var vad den svenska allmänheten fick veta. Samma fakta låg till

grund för *Blå boken* som bland annat presenterades för FN av Osten Undén.

DC-3ans livbåt hittad

När Kenth Olsson punkterar haveriteorin gör han det på samma grunder: Radion tystnade. Men den kan inte ha gjort det på grund av haveri. Planetets besättning hade tillgång till flera olika radiosystem och kunde utnyttja alla tänkbara frekvenser. Strömförsörjningen var också ordnad med flera oberoende system. Livbåten hittades på en plats som i och för sig var rimlig med tanke på vind och strömmar. Men i den tekniska undersökningen konstaterades att den aldrig varit uppblåst. Den var skadad av splitter från sovjetiska granater. Men den hade också skador av metalldelar från flygplanet. Alltså fick livbåten sina skador när den fortfarande fanns ombord. Kenth Olsson skriver att metall hade trängt in i planet och träffat livbåten i planet, vid dörren. Det är ett faktum att livbåten var placerad vid dörren. Han hänvisar i boken också till experter som sagt att det är troligt att dörren slets upp vid beskjutningen, att livbåten därefter sugits ut av luftdraget och på så sätt hamnat i vattnet.

Rapporter från GULag

Den totala bristen på vrakdelar är ett annat argument mot haveriteorin. I förlängningen av detta finns vittnesuppgifter från

När det obebväpnade Catalina-planet sköts ned över Östersjön av sovjetiskt jaktflyg slog det i vattnet alldeles intill ett västtyskt handelsfartyg. Besättningen kunde därför rädda sig och denna autentiska bild togs från det tyska fartygets däck.

Sverige hade tre Catalina-flygplan. Ett amfibieflygplan för räddnings- och spaningsuppdrag. De två kvarvarande flög till 1966.

GULag. GULag är överstyrelsen för de sovjetiska fånglägren, men har också blivit en benämning för själva lägerlandet. Liksom vad gäller Raoul Wallenberg har många, oberoende av varandra, sagt att de har träffat personer som kan ha varit någon av flygarna. En av de mer trovärdiga är general Gennadij Kuprianov, en gammal krigshjälte, som själv satt i ett läger under Stalintiden. I sina memoarer skriver han att han 1954 träffade en officer och några andra svenskar i ett läger. Officern träffade han återigen 1955 och han påpekar särskilt att ingen av männen var Raoul Wallenberg. Några av vittnena har även vid samtal med svenska utrikesdepartementet pekats ut några av de åtta flygarna på bild. Enligt Kenth Olsson kan det inte vara en tillfällighet. De visades hundratals bilder, varför har då just några av de åtta pekats ut?

Sovjet har inte vid något tillfälle medgett kännedom om de försvunna flygarna. De har ju inte heller medgett kännedom om andra svenskar som oförklarligt har försvunnit. Läs *Contra* nr 4 1986 om Raoul Wallenberg, nr 5 1986 om Kinnekulle och nr 6 1986 om Bengt Sture!

En förrädare ombord?

Förrädarteorin har också förts på tal i Catalinaaffären. Men enligt Kenth Olsson är den inte vetenskapligt användbar, och han hänvisar till en annan bok om Catalinaaffären, skriven av Roger Almeberg, som är son till DC-3:ans pilot Alvar Almeberg. Den har slagsida åt förrädarteorin. Men han skrev boken innan han fick tillgång till de hemliga dokumenten, och han är den förste som skrivit rakt på sak att det var fråga om signalspaning.

Förrädarteorin pekar ut en av de åtta i planet besättning. Det är en man som hade

rykte om sig att ha kommunist sympatier och som hade goda språkkunskaper i bland annat ryska. Författaren har varit i kontakt med några av mannens kamrater från militärtjänsten och några barndomsvänner. De kan bekräfta mannens kommunist sympatier och det övriga som förrädarteorin bygger på. Men eftersom han är försvunnen med flygplanet går inget att vetenskapligt bevisa. Det kan också tyckas märkligt att en man som av många utpekats som kommunist, kunde få tjänstgöring i det topphemliga FRA (Försvarets Radioanstalt) och just detta synnerligen hemliga uppdrag. När vi ändå talar om förrädare så kan det vara värt att nämna Stig Wennerström och den roll han kan ha spelat. Han kände till DC-3:ans verksamhet. Han hade också möjlighet att ta reda på exakt vilken utrustning de hade. Han bör ha rapporterat till Sovjet om planet om han inte misskötte sitt spionuppdrag. Wennerström behandlar signalspaningen i sina memoarer och han skriver att han varnade Sverige för att bedriva sådan verksamhet.

Kenth Olsson tror inte riktigt på Wennerström och med sin forskning menar han sig ha kommit fram till att endast Sovjet hade kontinuerlig radarkontroll över DC-3:ans sista färd. Sverige fick också klara indikationer om att ryssarna ringade in det system av flygrutter som DC-3:an använde. Ändå gjordes ingenting för att förändra rutterna. Det är alltså helt klart att Sovjet hade god kännedom om när, var och vad svenskarna gjorde.

Upphävd hemligstämpel

Sedan hemligstämpeln försvunnit från de flesta handlingarna 1983 är det inte många fler dokument som Kenth Olsson skulle vilja ha tillgång till. Inget dokument finns som

rubbar hans teori. Flygarnas personakter är fortfarande hemliga, men genom olika källor så har författaren tagit fram det mesta om deras innehåll.

Det borde göras en ny utredning om Catalinaaffären, en ny blå bok. När Östen Undén delade ut Blå boken i FN, är det veterligen enda gången en svensk utrikesminister ljugit inför hela generalförsamlingen.

Kenth Olsson kritiserar också det sätt som utredningen av affären gjordes på. Försvarsstabens rättschef gjorde en enmansutredning. Hade det varit en delegation med historiker skulle den sannolikt ha gjort samma upptäckter som Kenth Olsson. Han tror att nya framstötter till regeringen i frågan skulle kunna ge resultat. Andra länder har lyckats tvinga fram ett erkännande om krigsfångar i Sovjet. Sverige agerande har varit alltför försiktigt.

Från officiellt svenskt håll har det aldrig kommit något erkännande om att DC-3:an var ett spionplan. Inte heller har Sovjet erkänt att någon av de åtta flygarna vid något tillfälle, levande eller döda, påträffats i Sovjetunionen. Det kanske nu är för sent att hitta någon av flygarna i livet. Men det är inte för sent att få klarhet i vad som hände med DC-3:an vid lunchtid fredagen den 13 juni 1952.

Dietmar Kröhnert

Källor:

Kenth Olsson: *Catalinaaffären. Nytt ljus över svenskarnas försvinnande*. Frank Stenvalls förlag.

Kristianstadsbladet 1987-08-21.

RAD annonser

Välkommen med radannonser. Annonspri-
set är 25:- för högst sex rader. Bifoga betal-
ningen vid annonsbeställningen.

Kurser i italienska

Kurser i italienska i Italien med svensk-
kunnig italiensk lärare. Kurser och inackor-
dering kan ordnas efter individuella önskemål.
Tel 00939-51 22 25 77 eller 013-16 16 46.
(Adress Cicar, Via Vinazzetti 2/2oA, Bologna,
Italien)

Årsböcker till salu

Årsboken "Aktuellt", årgångarna 1977-
1987 (10 band). Fint skick. 1.500:-. Tel 08-
751 56 26.

Kanot

Kanot önskas hyra en vecka i sommar,
eventuellt köp. Östra Mellansverige. Tel
013-16 16 46 eller 08-768 45 57.

Den homosexuelle diktatorn

Europas fattigaste land. Landet där stalinismen överlevde inte bara Stalin utan också den kinesiska Mao-varianten av stalinismen. Nu kommer nya skrämmande avslöjanden om det mest slutna landet i Europa.

En paranoid mördare besatt av rädslan för att hans homosexuella böjelser skulle upptäckas. En grym man som inte förlät den som vågade vågra hans inviter. En grym hycklare, som i sitt lands lagar hade infört ett speciellt straff för manlig homosexualitet: sju års hårt straffarbete i koncentrationsläger. Detta, och mer därtill, berättade, enligt en kort notis från nyhetsbyrån UPI, en albansk flykting som anlände till Aten i september förra året och ansökte om politisk asyl, om Enver Hoxha.

Ilir Boulka är en framstående flykting, som skiljer sig från de bönder som tagit risken att ta sig genom taggtråden vid gränsen eller som simmat i 20 timmar för att nå den grekiska ön Korfu. Ilir Boulka är 38 år och son till medlemmar i kommunistiska partiet. Han är född och uppvuxen i Tirana och var officiell tolk som arbetade åt albanska olympiska kommittén. Han är den förste högt bildade alban som med buller och bång lämnat Albanien, och han berättar den okända historien om en tyrann med den politiska passionens ton och accent.

Enver Hoxha dog 1985, 77 år gammal, efter 40 års total diktatur, som gjorde Albanien till en av världens mest efterblivna länder och det fattigaste landet i Europa. Årsinkomsten per capita var drygt 5.000 kronor enligt en uppskattning från början av 1987.

Hoxhas skugga, förkroppsligad i det albanska kommunistpartiets nomenklatura, väger som en sten på hans efterträdare, Ramiz Alia, blygsamma "perestrojka". "Därför beslutade jag mig för att ge mig av", säger Ilir Boulka. "Ramiz Alia hindras precis som Michail Gorbatsjov. Allt rör sig för långsamt. Jag kunde inte vänta längre."

Den absoluta makten

I Aten bor Ilir Boulka tillfälligt på ett miserabelt litet hotell. Han får hjälp av den grekisk-ortodoxa kyrkan och den nordepirotiska befrielse rörelsen. Den norra delen av Epiro, som bebos av greker, annekterades

av Albanien under medverkan av de italienska fascisterna.

Hans beskyllningar mot Hoxhas grymma otukt innehåller trots allt en viss försiktighet, kanske dikterad av omsorgen om de i Albanien kvarvarande föräldrarnas öde. Hans beskyddare går mer rakt på sak och trumpetar med eftertryck ut det som tidigare bara var rykten.

Enligt Constantino Ghigas, ordförande i den nordepirotiska föreningen, en 60-åring

En ungdomsbild på den senare albanske diktatorn Enver Hoxha. Trots att homosexualitet var belagt med ett straff på sju års fängelse hävdar avhoppare att Hoxha ägnade sig åt utpressning med homosexuellt innehåll.

som lämnade Albanien 1947, sade mammorna redan då för tiden till sina barn: "Se upp, om ni inte är snälla kommer Hoxha och tar er." Det sades sex år efter det albanska kommunistpartiets grundande. Två år efter partianskampens slut hade motståndsrörelsens ledare (dvs Hoxha) redan ryktet om sig att på ett smutsigt sätt utnyttja småpojkar. Overdrifter? Låt oss höra vad Ilir Boulka

har att säga: "I Tirana gick ryktet att Hoxha var älskare till en bartender, en man som ägde en bar i staden. Det var sant. Man sade också att Hoxha blev homosexuell när han var student i Frankrike. Före 1941 alltså. I övrigt visste man inget med säkerhet."

Men i Aten idag är munnarna inte tilltappade. Och om Boulka själv inte vill berätta hela historien, finns det alltid någon flykting som kompletterar med detaljer: "Om bartendern vet vi inte mer, för Hoxha sköt honom för att han inte skulle kunna tala, vettskrämd som han var över tanken att någon skulle få veta vad som hade hänt." Och det fortsätter med andra berättelser, som t o m påstår att Hoxha mördade en sväger, som drog sig undan hans inviter. "Hoxhas syster fortsatte att bo tillsammans med honom, men från det ögonblicket hatade hon honom", förklarar Constantino Ghigas.

I en bok från 1972 — *Det albanska folkets långa marsch från feodalism till socialism* av Luciano Menegetti finns ett foto av Enver Hoxha som ung, en bild som kontrasterar mot textens utpräglat nitiska ton med kommentarer till den store ledarens strategiska tal. Vi ser Enver Hoxha i dubbelknäppt kritstrecksrändig kavaj med en cigarett i mungipan, med mjukt ansikte och vidöppna ögon. Det finns inget av tyrann hos denne unge man, utan det är en elegant klädd yngling, mycket lik Oscar Wilde. Men denne elegante man blev, när han tog makten, en självgod diktator. Ilir Boulka beskriver hans livsstil så här: "Absolut makt och en livsstil fylld av absolutheter. De vackraste husen, de snyggaste kläderna, den mest utsökta maten..."

Tyrannen var rik på ett sätt som var ett hän mot den fattiga befolkningen. Det verkar vara en kopia av Papa Docs uttalande: "Varje naturskön plats i landet var en för folket slutna plats, där Hoxha hade sina lyxvillor, kallade *Partiets hus*. De bevakades av militära enheter och hölls i ordning av tjänare som avlönades året runt, medan Hoxha själv tillbringade två veckor på platsen. Den sista tiden vistades han dock nästan enbart i Pogradec, beläget vid sjön Ochrida, eftersom han uppskattade det milda klimatet.

Hoxhas familj äkte världen runt: Paris, Italien, Grekland. De hade mani på hundar. De köpte franska hundar för 2.000 dollar styck. Han lät sig bygga ett slott i Tirana,

som måste ha kostat tiotals miljoner. Där bodde han med hela sin familj som en patriark. I varje barnkammare fanns en färg-TV. Maten var bättre än den som tjänarna fick, köttet importerades t ex från utlandet.

Ilir Boulka är blond och inte särskilt lång. Han har ett intelligent och livfullt ansikte, han har viljan att anförtro sig, men är lite misstrogen. Han kedjeröker medan han talar om sin politiska skolning, om sitt successivt växande uppror, som en plåga som bara går att glömma temporärt, eftersom den genast ger sig tillkänna igen.

Enver Hoxhas namn och missgärningar fortsätter att dyka upp i samtalet. "Jag har alltid varit emot Hoxha. Han var Albaniens olycka, jag skulle vilja beteckna honom som "mannen som dödat sitt folk". Han begrep sig inte ett dugg på ekonomi eller politik. De första femårsplanerna var ryska eller kinesiska. Ryssarna och kineserna kunde inte annat än skratta när de såg hans förslag." Den albanska kommunismen? "Vilken kommunism? Kommunismen skapar bara skämt-historier mellan folket och de styrande."

Skämt-historier? Här ett exempel: "En partidignitär håller möte med bönder. I tre timmar talar han om Marx, Lenin och Stalin osv. Till sist sammanfattar han: kamrater, kommunismen är vid horisonten. Församlingen är tyst. Partidignitären uppmanar församlingen att ställa frågor. En bonde reser sig: kamrat, vad är horisonten? Partidignitären: "Horisonten är den punkt i rymden som, ju mer man närmar sig den, ju mer avlägsnar den sig." Boulka skrattar inte när han berättar den gamla historien. Han återvänder till sina fasta punkter: "Vilken kommunism, vilka framsteg? I Albanien finns en enorm partimaffia, partidignitärerna, som åtnjuter privilegier i proportion till sin senioritet. Sedan finns en bondemassa som är förskräckligt efterbliven och fattig." Den första albanska traktorn tillverkades 1979 av importerade delar. Boulka reagerar med ett ryck på axlarna: Nu finns det femton traktorer, men ingen av dem fungerar.

Partiprivilegier

Men i en sådan fattig nation framstår även de äldre partimedlemmarnas privilegier, enligt Boulka, som rätt blygsamma. Han berättar om den stora utresningen som började 1966, när Hoxha på sitt eget sätt gav sig i kast med en kinesisk kulturrevolution. "Han har dödat 300-400 partifunktionsärer och deras familjer. Under loppet av 24 timmar arresterade han 30 generaler. En av dessa arresterades medan han handlade bröd. En bil stannade, någon lutade sig ut genom fönstret: General, kom. De tog honom med sådan överraskning att han tappade brödet i gatan." Generaler som dödas medan de handlat bröd finns det inte många av i världshistorien. Kanske bara i den albanska historien, de fattigas historia, där även generaler går och handlar.

Ilir Boulka tillhörde partieliten i Tirana. Han arbetade bl a på den albanska nyhetsbyrån. 1987 hoppade han av och bor nu i Aten. Han har mycket att berätta.

Konflikt med Kina

Men inte heller med Kina är förhållandena friktionsfria. Hoxha, som först bröt med Jugoslavien och sedan med Sovjetunionen, bröt med Kina när de styrande i Peking öppnade sig för USA. Det finns fortfarande en kinesisk ambassad i Tirana, men det vänskapliga förhållandet har upphört och de kinesiska diplomaterna får alla förnöden-

heter sig tillskickade från sitt hemland. Brytningen med Kina var, enligt Boulka, det sista inslaget i Hoxhas åldrande. Hans paranoia utvecklades i alltmer smittsam riktning.

"1975 arbetade jag för ATA, den albanska nyhetsbyrån, som tar emot och översätter nyheter från utlandet. Jag arbetade där mellan 1973 och 1981. Vi var många som utförde samma arbete. Vi färdigställde sammanställ-

ningar av nyheterna, som sedan användes av partikadrerna och av Hoxha själv. 1975 kom en text från den västtyska nyhetsbyrån Reuter om utrensningarna i Albanien (samma år sköts Bekir Balaku, försvarsministern, som dog skrikande: leve Hoxha! leve partiet!) När Hoxha läste Reuters text blev han ursinnig och avskedade ATAs chef, som hamnade i koncentrationsläger. Därefter kom vi överens om att censurera de dåliga nyheterna.

1981 ägde den tragiska händelsen med premiärminister Mehmet Sheu rum. Han var Hoxhas vapenbroder under motståndstiden. De nationalsocialistiska styrkornas terror började redan samma dag han föll offer för sin f d vapenbroders hand (Hoxha sköt honom personligen).

Boulka: "Det sades att Hoxha var fixerad av rädsla för att Sheu skulle ta makten. Han kände sig gammal och såg att ungdomskamraten var vid bättre vigör än han själv. Han gillrade då en fälla. Sheus son hade förälskat sig i dottern till en "nerklassad", en term som i Albanien används på de f d rika, de f d kollaboratörerna och dem som vistats i fängelse. I stället för att opponera sig verkade Hoxha uppmuntra den unge mannens passion, ända till förlovningen. I hemlighet förberedde han dock sina grabbar, den nya generationen trogna, som växt upp

Albaniens diktator Enver Hoxha var en inbiten beundrare av Josef Stalin. Det märktes också i hans utrensningar. Premiärministern Mehmet Sheu sköts i ex bara några år innan Hoxhas död.

med "kulturrevolutionen", för att de skulle angripa Sheu. Det koncentriskt angreppet utlöstes under ett av politbyråns sammanträden. Genom att utgå från sonens förlovning, satte man premiärministerns renlärighet i fråga.

Och hur reagerade Sheu? När alla Hoxhas anhängare talat sammanfattade han själv situationen och bad Sheu att presentera självkritik. Sheu svarade: Varför det? Hoxha: För det du har hört. Sheu yttrade sig då självkritiskt och avslutade, vänd mot Hoxha, med orden: "Är du nöjd nu?". Hoxha svarade att det var han inte och begärde att Sheu skulle gå mer på djupet. Sheu reste sig och gick mot utgången och sa: I morgon skall jag begå en utsökt självkritik, men inför plenum. Detta uppfattades som ett hot. Hoxha ändrade attityd, hann ifatt Sheu, tog honom under armen och sa: "Varför blir du arg? Låt oss gå och dricka en kopp kaffe." De försvann tillsammans och det är sista gången som Sheu sågs levande. Under den därefter följande natten hördes tre pistolskott och dagen efter kom meddelandet att Sheu hade begått självmord. Men, säger man i Tirana, hur kan man döda sig själv med tre pistolskott? Efter det första finns det inte tillfälle för ytterligare två.

M.G. Minetti

ANNONS

TRÖTT PÅ PLADDRET?

Undrar Du över varför socialismen gör sitt segertåg över världen, och varför ingen bjuder något effektivt motstånd? Varför de alternativ som erbjuds utgör variationer av samma oförnuft? Varför gamla vidskepelser utrotats bara för att efterträdas av nya? Varför allt prat om frihet bara resulterar i mer ofrihet?

Undrar Du över vilka idéer som driver oss närmare och närmare avgrunden? Undrar Du om det finns bättre idéer som kan leda utvecklingen i motsatt riktning?

I så fall bör Du vara intresserad av

OBJEKTIVISTISK SKRIFTSERIE

en tidskrift ägnad åt att presentera *bättre idéer*:

— Idén att *verkligheten* är absolut och måste respekteras
— Idén att *förnuftet* är vår enda kunskapskälla och bör utgöra rättesnöret för vårt handlande

— Idén att *förnuftet* är vår enda kunskapskälla och bör utgöra rättesnöret för vårt handlande

— Idén att varje människas liv är ett *självändamål*, att människan inte är något offerdjur

— Idén att individens *rättigheter* måste ligga i grunden för varje samhällssystem

Ur innehållet:

1. Ayn Rand och objektivismen. En presentation. (Gratis provnummer)
2. Comprachicos ("Barnköparna") av Ayn Rand. 30:-.
"Framställning av monster — hjälplösa, förvridna monster, vars normala utveckling har hämmats — försiggår mitt ibland oss" (nämligen vid våra skolor och universitet).
3. Rasism av Ayn Rand. 15:-.
"Rasism är den lägsta, grövsta och primitivaste formen av kollektivism."
4. Monumentbyggarna av Ayn Rand. 15:-.
"Det som en gång varit ett påstått ideal är nu ett trashöjt skelett som rasslar som en fågelskrämma i vinden över hela världen... Skelettet är socialismen."
5. Objektivismens etik av Ayn Rand. 30:-.
"Idag står världen inför ett val: om civilisationen ska överleva, är det den altruistiska moralen som människorna måste förkasta."

Prenumeration 75:- för 6 nummer.

Prenumeration eller beställning av enstaka nummer kan göras på postgiro 401 60 94-7. Gratis provexemplar kan erhållas genom att skicka namn och adress till: Objektivistisk skriftserie, c/o Samuelsson, Finningevägen 5B, 152 00 Strängnäs.

Namn _____

Adress _____

Ortsadress _____

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försävt inte annat markerats med citationstecken.

Konkursförvaltaren som tog strid om skatten

En av de senaste årens mer uppmärksammade konkurser var företaget *Track Tape* i Malmö. Inte minst när den tidigare stenrika grundaren Ingegerd Engfelt flydde Sverige i samband med företagets sammanbrott. *Track Tape* var på obestånd, man hade misslyckats att producera och sälja kassetband med vinst. Men bland fordringsägarna fanns staten, som hade stora skattekrav. Konkursförvaltaren gjorde nu det mycket ovanliga att han bestred stora delar av statens skattekrav. Och han vann processen. Resultatet blev att *Track Tapes* konkurs slutade på ett minus på bara 13.800 kronor istället för de flera miljoner som staten hade ansett, på grund av statens egna orättfärdiga skattekrav.

(*Sydsvenska Dagbladet, Malmö*)

Censuren griper in

Gustav Vasa förbjöd alla tryckerier utom de som kungen själv ägde. För de små oberoende tryckerierna tryckte ibland sådant som kungen inte tyckte om.

När det gäller video, etermedia osv har han en god efterföljare i Bengt Göransson. Men också i lokala småpåvar som hittar på det ena skamgreppet efter det andra för att kväsa den som vill utnyttja den nya teknologin.

Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten i Linköping har krävt att en videobutik skall stängas klockan 22, för att den genererar "störande trafik" efter klockan 22. Butiks innehavaren Sune Berg har överklagat beslutet, men kammarrätten gick på censuranhängarnas linje. Berg hotas nu av 50 000 kronor i vite om han inte slutar upp att sprida videokassetter. Han har varslat de anställda om uppsägning, eftersom 30 procent av butikens omsättning är mellan klockan 22 och 24.

Berg hävdar att det finns en enda person som har klagat på trafiken. Men menar själv att trafiken i första hand har att göra med den taxistation som finns alldeles i närheten.

(*Östgöta-Correspondenten*)

Kondompolitik

I det norska Stortinget har Kristelig Folkeparti föreslagit att försäljning av kondomer skall förbjudas på lördagar. Motivet för förslaget var att berusade ungdomar skulle hindras från att smittas av veneriska sjukdomar.

Stockholms läns landsting går den motsatta vägen. Man vill dela ut kondomer gratis till ungdomar för att hindra spridningen av AIDS. Lärare, fritidsledare, diskotekpersonal m fl engageras för att sköta utdelningen. Projektet skall genomföras under sex (!) veckor.

Metall för EG?

Inskränkta nationalisterna inom det socialdemokratiska partiet vill med alla till buds medel isolera oss från omvärlden. Allianslöshet ideologiskt, istället för försvar för västerländska demokratiska värderingar inom NATO (som våra grannländer Danmark och Norge ställer upp för). Och ekonomisk isolering genom att stå utanför den ekonomiska gemenskapen i Europa. Den gemenskap där man nu arbetar för högtryck för att inom fyra år avskaffa alla hinder för människor, varor och kapital att röra sig över gränserna mellan de tolv EG-länderna. En fantastisk vision som ser ut att bli verklighet. För något år sedan såg det ut som om den svenska regeringens hårdnackade motstånd mot EG-medlemskap skulle mjukna. Men så läste man fast sig igen. Våra ynkligt

fega oppositionspartier har inte vågat opponera sig. En motion om att moderaterna skulle driva den officiella partilinjens om svenskt EG-medlemskap avslogs på parti-stämman i höstas. Partiet förmådde inte ens driva linjen i sitt eget partiprogram!

Nu ser det emellertid ut som om det åtminstone finns några som ser lite öppnare på våra kontakter med omvärlden. Metalls utredningschef Hasse Olsson förklarar i ett av de senaste numren av tidningen *Metallarbetaren*: "Det finns ett läge där Metalls omsorg om medlemmarna kan göra att förbundet går i bräsch för en svensk anslutning till EG".

Hasse Olsson ingår i en EG-grupp som LO bildat. Han vill visserligen inte idag förespråka ett svenskt medlemskap, men han ser risker framöver: "Skulle Sverige börja tyna bort som industrination är det poänglöst för landet att vara neutralt. Om stora svenska företag på grund av osäkerhet om den ekonomiska utvecklingen börjar flytta utomlands är det inte otänkbart att Metall – eller snarare LO – sätter ansvaret för medlemmarna före neutralitetsintressena och ett misslyckat samarbete med EG. Det kan inte vara de fackliga organisationernas sak att försvara neutralitetsargumentet om medlemmarnas intressen är hotade. Ett medlemskap i EG kan visa sig vara bättre än en bräcklig och därmed ej trovärdig neutralitet."

Tjuvtrick av myndigheterna

Ett myndighetsbeslut skall kunna överklagas. Och det gillar naturligtvis inte den myndighet som fattar beslutet. Den vill vara allsmäktig. Därför hittar olika myndigheter

på nya knep för att kringgå överklagbarheten. Ett exempel på detta som nyligen prövats av kammarrätten — och där myndigheten vann — gäller kemikalieinspektionen. Kemikalieinspektionen har krävt att bensinpumparna inom en viss tid skall märkas med varningar enligt en utformning som kemikalieinspektionen fastställt. Bensinbolagen tyckte inte om att behöva sätta upp dödsfall (jo, det var vad kemikalieinspektionen krävde) på sina bensinpumpar, och överklagade genom sin branschorganisation Svenska Petroleuminstitutet. Institutet accepterade en varningstext, men tyckte inte om dödsfallarna. Kemikalieinspektionens beslut överklagades. Kemikalieinspektionen ville dock inte få saken prövad i domstol. Man gjorde därför en formell invändning och hävdade att kemikalieinspektionen inte fattat något beslut, utan bara lämnat bensinbolagen en "upplysning" om hur lagen skulle tolkas. Och en upplysning kunde inte överklagas. Med detta tjuvtrick lyckades kemikalieinspektionen undgå att få saken sakprövad i kammarrätten. Kammarrätten gick nämligen på inspektionens linje och förklarade att det inte var något "beslut" som fattats och därför kunde inte "icke-beslutet" om märkningen överklagas. Domen öppnar oanade möjligheter för en framtida underminering av rättsäkerheten.

(SAF-Tidningen)

Demokratis dödgrävare

Vem talar om att gå till "ideologisk offensiv mot yttrandefrihetens exploaterare", Joseph Goebbels eller någon dussindikator i Latinamerika? Nej, Maj-Britt Theorin på Socialdemokratiska Arbetarepartiets kongress i Stockholm den 20 september 1987. Fru Theorin förklarade även att vi för partiet borde arbeta för att med "död och pina slippa TV-reklam". Partikongressen gick på den linjen. Men det verkar nu lyckligtvis som om verkligheten håller på att springa ifrån dessa urtidsödlor.

Att slippa moms

Ett nytt knep för skatteflykt har uppfunnits av Växjö kommun. Genom att kalla skolkafeer som drivs av kommunen för "elevsocial verksamhet" slipper man betala moms. Privata företag som vill konkurrera om elevernas gunst skall dock betala moms. Och det gäller även om man åtar sig att bedriva den "elevsociala verksamheten" på entreprenad.

Det är länskattemyndigheten som bestämmer vad som är skattepliktigt och inte.

Sämre och dyrare

Myndigheterna i många kommuner kämpar en heroisk kamp för sämre och dyrare

livsmedel till konsumenterna. Vi har tidigare gett exempel från Östersund, Linköping och Norrköping. Kommunen vill inte tillåta försäljning i standardmässigt helt acceptabla och hygieniskt fullgoda lokaler av ett enda skäl: Lokalerna är belägna inom vad kommunen kallar "industriområde". Där är ofta lokalkostnaderna lägre, och därför kan handlarna erbjuda lägre priser. Från Sundsvall får vi nu exemplet på företaget Hushållsgrossisten. Tingsrätten i Sundsvall har nu dömt Hushållsgrossisten att betala 440 000 kronor i vite för att man sålt livsmedel. ICA-handlare och Konsum-föreståndare i staden gnuggar händerna och ser nu nya möjligheter att höja priserna.

Fogden slår till

Dagens Nyheter berättar om hur kronofogden gjort fel och mått ut en bil av en person som inte hade någon skuld. Misstag kan naturligtvis hända, och bör då rättas till. Fogden medger också misstaget och tillstår därför den förre bilägaren de 1.800 kronor man fått för bilen. Nu hör det till saken att bilägaren redan kommit överens om att sälja bilen för 14.000 kronor. Han ville gärna ha mellanskillnaden på 12.200 kronor också. Det fick han inte. Han fick lov att stämna kronofogdemyndigheten och så småningom blev det process. Tingsrätten höll med om att bilen sålts för billigt. Men 14.000 var ett för högt pris. 8.000 kronor var den dock, enligt rättsvissans höga bedömning, värd. Men den förre bilägaren hade fått lägga ner 5.500 kronor på advokatkostnader. Och de kostnaderna fick han stå för själv. Han fick alltså ut 2.500 kronor för bilen som han själv (och en tilltänkt köpare) ansåg vara värd 14.000 kronor och en domstol ansåg vara värd 8.000 kronor.

Klagade på brister dålig beredskap — fick reprimand

Värnpliktige Dennis Persson klagade på dålig beredskap i det militära. På hans regemente, K1 i Stockholm, hade soldater med vaktjänstgöring inte klarat av det obligatoriska vaktprovet. Dennis skrev i o m brev till sina befäl. Han fick en utskällning av major Carl-Anders Hansson för att han skrivit brevet.

Några månader senare blev vakten på K1 rånad på sina eldvapen mitt under vaktjänstgöringen.

När Dennis skulle mucka blev han inkallad till sin kompanichef som förklarade att han blivit "stämplad" som olämplig, eftersom han vid flera tillfällen uttalat sig anti-kommunistiskt och yttrat åsikten att försvarets främsta uppgift var att försvara Sverige mot Sovjet.

Olydiga båtägare

300 000 av landets båtägare har struntat i att registrera sina båtar, trots att de är lagligen skyldiga till det. Enligt myndigheternas dekret skall alla båtar över en viss storlek registreras. Båtägaren får betala 30 kronor för att stå i registret, som uppges ha som enda funktion att hjälpa polisen att spana efter båtjuvar. Två tredjedelar av båtägarna har högaktningfullt struntat i Storebror. Trots att de riskerar böter.

Olydiga ormägare

I Stockholm har stadens fäder infört krav på tillstånd för att "hålla orm". Sedan 1984 har bara 22 personer ansökt om ormtillstånd, trots att hälsovårdsmyndigheternas ormspecialister anser att det finns flera tusen ormar i privat ägo.

Bolsjeviker avslöjade

Tidningen Z har gjort en liten undersökning av vad några nyckelpersoner inom förvaltning och media sysslade med studentrevoltens år 1968. Det är tjugo år sedan i år.

Marita Ulvskog, informationssekreterare hos Ingvar Carlsson, var med i maoistpartiet KFML och på Journalisthögskolan var hon med Clarté (stalinister) och i marxistisk-leninistiska studiecirkel.

Jacob Dahlin var med i FNL-grupperna, kommunisternas viktigaste frontorganisation, han berättar själv för Z att han gick ur när "de började klanka på Sovjet". Herr Dahlin deltog även i SKPs (maoisternas) grundcirkel i marxism.

Göran Rosenberg, också känd från TV, var med i Clarté och FNL-grupperna.

Annika Hagström, också TV-kändis har, som Contra har kunnat berätta tidigare, ett förflutet på Norrskensflamman. Stalinismens mest nattståndna förkämpe i Sverige.

Lapplisornas effektivitet

I Stockholm rapporterades i september 1987 64 800 felparkeringar. En ökning med 30 procent i jämförelse med föregående år. Det kan låta mycket. Men låt oss göra en enkel beräkning för att sätta detta i relation till lapplisornas effektivitet.

Det finns 380 lapplisor i Stockholm. Om vi delar 64 800 med antalet lapplisor får vi 170. Om vi fördelar det på 23 arbetsdagar blir det 7,4 lappar per dag, eller mindre än en i timmen!

Många bilister i Stockholm bör vara tacksamma över att effektiviteten bland parkeringsvakterna är på samma nivå som inom stora delar av den övriga offentliga sektorn!

UTLANDS-NYTT

Klarspråk

Liberaldemokraten Koichi Hamada, ordförande i japanska representanhusets budgetutskott kallade nyligen japanska kommunistpartiets ledare för mördare, och syftade då på vart den kommunistiska politiken leder, och vad kommunister sysslar med i länder där de — i motsats till Sverige och Japan — har inflytande. När skall svenska politiker våga säga sanningen om Lars Werner?

Video i Sovjet

I Sovjet, med 260 miljoner invånare, tillverkades 1986 13 000 videoapparater. Det motsvarar ett par veckors försäljning i Sverige — eller om vi justerar också för Sveriges mindre befolkning — ett par timmars försäljning.

De som har tillgång till utländsk valuta — eller stora rubelrikedomar — kan dock skaffa sig japanska apparater. En sådan kan kosta uppemot 80 000 kronor! Men det har visat sig att marknaden är god! Den som satsar 8 000 rubel — och därtill några tusen rubel för insmugglade västerländska filmer — kan göra en god affär på att ordna videovisningar privat. Filmsmugglingen är omfattande — det finns nämligen bara 13 videouthyrningscentraler för allmänheten i Sovjet. Och där finns mest ålderstigna sovjetiska filmer att hyra. Lysande möjligheter för den som vill driva privat svart företagsamhet alltså.

De fattiga och de rika

Efter Andra världskriget förklarades Taiwan vara en "katastrofprovins" i Kina. Öns befolkning hade det betydligt sämre ekonomiskt än kineserna på fastlandet. Idag är Taiwan en blomstrande industrination, medan svår fattigdom fortfarande härskar på fastlandet. De enda ljuspunkterna där är när regimen tillfälligt och på begränsade områden ger upp den kommunistiska doktrinen och tillåter privata initiativ och privat företagsamhet.

Låt oss se på några färiska siffror som jämförelse mellan det kommunistiska och det nationalistiska Kina. Siffrorna avser 1986. *BNP per invånare:* Fastlandet 1.495 kronor, Taiwan 31.850 kronor.

Handelsbalans: Fastlandet -59 miljarder kronor, Taiwan +110 miljarder kronor.

Motorfordon per 100 invånare: Fastlandet 0,3, Taiwan 8.

TV-apparater per 100 invånare: Fastlandet 1,2, Taiwan 27.

Telefoner per 100 invånare: Fastlandet 0,5, Taiwan 40.

Privat företagsamhet mot apartheid

Vi har tidigare gång på gång i *Contra* pekat på kapitalismen som det effektivaste redskapet mot apartheid i Sydafrika. Nya uppgifter ger oss vatten på vår kvarn.

Sydafrika har 672 sjukhus. 250 av dem är privata. De statliga sjukhusen är segregerade. Med överbelagda sjukhus för svarta och halvtomma för vita. Privatägda sjukhus ser till att anläggningarna utnyttjas. De privata sjukhusen är därför helt integrerade.

De strikta lagarna om bostättning i olika områden undermineras effektivt av marknadsekonomi. Med ett stort överskott på bostäder i "vita områden" och ett ännu större underskott i "svarta områden" har marknaden ett enkelt svar. Det har också medfört att nu ungefär en tredjedel av invånarna i de formellt vita Johannesburg-förorterna Hillbrow, Berea och Joubert Park är svarta. Samma sak sker i Kapstaden, Durban och Port Elizabeth. Myndigheterna stretar emot, men marknadskrafterna är starkare.

På skolområdet har myndigheterna försökt tillämpa samma skolpolitik som i Sverige. Dvs inga statliga och kommunala bidrag till skolor som inte uppfyller statens regler. Och i Sydafrika har statens viktigaste regel varit att skilja på svarta och vita elever. Speciellt tillstånd kunde dock undantagsvis ges för

att vita skolor skulle ta emot svarta elever. När de privata skolorna, med de katolska skolorna i Transvaal i första ledet, struntade i myndigheternas regler drogs de statliga bidragen in, men snart var regeringen tvungen att ge upp sitt motstånd. De privata skolorna är nu över hela landet integrerade. De statliga är segregerade. Låga födelsetal bland de vita gör att skollokaler bara kan utnyttjas om också svarta elever tillåts. Staten struntar i sådant, men de privata skolorna måste ta hänsyn till verkligheten de verkar i.

Fremskrittspartiet

när nya framgångar i Norge. Detta liberala parti för lägre skatter har vunnit respekt för att man inte kompromissar bort sitt samvete i det politiska livet. Det lönar sig. I en av de senaste opinionsmätningarna får Fremskrittspartiet 14,5 procent av sympatierna. I samma mätning sågs att 43 procent av norrmännen skulle kunna tänka sig att rösta på Fremskrittspartiet (då har väljarna lämnat flera alternativa partier som svar, höyre fick 48 procent och Arbeiderpartiet 53 procent). Siffran på 14,5 procent överstiger det sammanlagda talet för mittenpartierna Senterpartiet och Kristelig Folkeparti.

Kommandostaten

När den norska socialdemokratiska regeringen tappade kontrollen över den ekonomiska utvecklingen i Norge införde man löne- och prisstopp. Fremskrittspartiet

Norska Fremskrittspartiet har nu 14,5 procent av sympatierna i opinionsundersökningarna. Mer än mittenpartierna tillsammans. Här Fremskrittspartiets ledare Carl I. Hagen på besök hos *Contra* på Kungsholmen i Stockholm.

motsatte sig detta, som ett otålbart ingrepp i marknadsekonomin. För att visa att man lever som man lär har man på nyhetsplats i partitidningen *Fremskritt* berättat att ungdomsförbundet FpU brutit mot lönelagen genom att höja lönen till sin egen generalsekreterare Per-Arne Olsen. *Fremskritt* berättar att Olsen fått erbjudande om ett bättre betalt arbete och att FpU fick lov att möta det erbjudandet. Återstår nu att se om Gro Harlem Brundtlands av fascistisk och kommunistisk tradition inspirerade ekonomiska politik skall drivas till sin spets genom att åtala företrädare för landets näst största oppositionsparti.

Lägre skatter — högre skatteintäkter!

Det är Laffers berömda tes som satts på prov. Sänkta skatter kan ge högre skatteintäkter.

När de konservativa i Storbritannien 1979 sänkte de högsta skattesatserna från 83% respektive 98% till 60% respektive 75% (för lön respektive kapitalinkomster) klagade Labour på att de rika skulle gynnas. Finansminister Nigel Lawson berättade när han läde fram årets budget att de fem rikaste procenten av de brittiska skattebetalarna idag betalar en tredjedel större andel av de samlade skatteintäkterna jämfört med 1979.

När Reagan 1985 sänkte högsta marginalskatten från 70 till 50 procent trodde man att de rikaste amerikanerna skulle få sin skatt sänkt från 40 till 30 miljarder dollar. Men, men... Harvard-professorn Lawrence Lindsey har nyligen räknat fram att de istället betalar 50 miljarder dollar mer i skatt.

Sänkta skatter kan löna sig — för statskassan!

(The Economist, London)

Koreas ekonomi

När Korea delades 1945 låg industrin i norr, medan de fattiga jordbruksbygderna fanns i söder. Nordkorea hade ett stort ekonomiskt försprång före Sydkorea. Men Nordkorea påtvingades kommunism. Sydkorea valde marknadsekonomi. Det tog tid innan resultatet visade sig. Men nu är det desto klarare. Den genomsnittlige sydkoreanen är fyra gånger så välbeställd som hans motsvarighet i norr. Industrin blomstrar, i USA såldes 1987 nära 300 000 koreanska bilar (ungefär dubbelt så många som Saab och Volvo tillsammans).

Och utvecklingen går vidare i ett rasande tempo. Den koreanska utbildningsnivån ökar snabbt och är redan idag osannolikt hög. Hälften av Seouls vuxna invånare är antingen akademiker eller universitetsstudenter! Det finns en explosiv utvecklingskraft i en sådan befolkningsammansättning.

Presidentval

Chile skall ha presidentval i höst, för första gången sedan 1970. Hälften av väljarna har aldrig fått rösta förut. Ja, så mycket till val kanske det inte blir, men åtminstone skall det bli en omröstning. Väljarna skall få säga ja eller nej till juntans kandidat (om det blir Pinochet eller om han tänker pensionera sig är ännu inte klart).

Oppositionen har bestämt sig för att omröstningen kommer att bli tillräckligt fri för att det skall vara meningsfullt för den att driva en kampanj för en nej-röst. Alla oppositionspartier utom kommunisterna ställer nu upp i nej-kampanjen. Kommunisterna struntar som vanligt i vad folket tycker och föredrar att arbeta med våld istället.

Trots diktaturen har det varit möjligt att genomföra en del opinionsundersökningar. En visade att Pinochet skulle få 19 procent av rösterna. Men, oppositionen nådde inte heller den högre. En majoritet vågade eller ville inte alls uttala sig till opinionsundersökarna.

Fyra av oppositionspartierna verkar bli godkända som oppositionspartier av regimen. Det innebär att de kommer att ha möjlighet att kontrollera hur omröstningen går till.

Det totalitära trycket har också mildrats något i andra avseenden. En del oppositionstidningar tilläts utkomma. Och två av Chiles icke statsägda TV-stationer har börjat med debattprogram. När det gäller TV-mediet är alltså Pinochets Chile hästlängder för Bengt Göranssonss Sverige när det gäller politisk frihet.

Den chilenska ekonomin har åkt berg och dalbana ända sedan Allendes makt-tillträde 1970. Under två år slösade Allende bort statskassan och tog upp stora lån, folk

levde gott men katastrofen kom när det blev tomt i kassakistan. Inflationen rasade upp till 1 000 procent och svår brist uppstod på livsmedel och andra nödvändighetsvaror. Chilensarna blev åter fattigare än innan Allende.

Det var inga större svårigheter för juntan att nå lysande ekonomiska tillväxtsiffror efter Allendes kaos. Men när den ursprungliga balansen var återställd började tillväxten sacka efter. 1982 blev det närmast kaos i Chiles ekonomi och levnadsstandarden sjönk nästan till Allende-nivå. Under de senaste åren har ekonomin dock delvis återhämtat sig, delvis för att regimen har släppt efter på den totalitära kontrollen av ekonomin (under den första femårsperioden talade man vackert om fri företagsamhet, men höll hela näringslivet i ett järngrepp).

Arbetslösheten har sjunkit till hälften mot vad den var under krisen 1982. Den är nu nere i 10 procent. Och tillväxten är hyfsad, cirka 5 procent under 1987. Detta gör att det inte är helt säkert att Pinochet skulle förlora ens en hederlig röstsammanräkning. Redan 1970 visade det chilenska folket att det kunde välja ett diktatorsämne till president genom att ge Salvador Allende 36 procent av rösterna. Ska de göra om samma sak i år?

Kina säljer vapen i Chile

En av de största utställarna på vapenmässan i mars 1988 i Chiles huvudstad Santiago var det kommunistiska Kina. Kina vill genom mässan nå intressanta kunder i hela Latinamerika.

Dubbelt så många fångar som i fängelserna...

I Sverige tvångsintas varje år cirka 10 000 människor för vård på våra mentalsjukhus. Många länder i Europa tvångsvårdar högst fem procent av de intagna. I Sverige är siffran 30 procent. På våra fångelser finns 5 000 fångar. — Och det beror på att vi har en stor andel slutenvårdsplatser på institutionerna i Sverige säger Hans Bergström på RMSH, Riksförbundet för social och mental hälsa.

Vårt land har enligt Bergström överlag ett större antal vårdplatser än övriga Europa. 1962 hade vi en topp med 36 000 platser inom psykiatri för tvångsvård.

— I dagens läge har antalet platser minskat till 22 000, men det är fortfarande många som tas in på tvång, säger Bergström. Vi ligger på cirka 11 000 per år.

Dels har landstingen fortfarande många sängplatser för psykiskt sjuka människor, som gör att man många gånger tar in människor på ganska osäkra grunder och dels har Sverige en lagstiftning som gör det lätt att tvångsvårda människor.

— I övriga Europa ser det helt annorlunda ut, säger Bergström. De flesta länder har ett oberoende organ som prövar om man ska tvångsintas för vård. Här i Sverige är det utskrivningsnämnder som ansvarar för patienten.

Hans Bergström är själv ledamot av en utskrivningsnämnd. Och de fungerar många gånger som rena kvarhållningsnämnder.

I nämnden är det läkaren som företrar sina patienter och därför kan nämnderna behandla människor rent slentrianmässigt. Det är läkaren som har det största inflytandet över sina patienter och anser läkaren att den sjuke inte ska skrivas ut, så får läkaren ofta sin vilja igenom.

Kritik från Europarådet

Och för detta har Sverige fått kritik av Europarådet.

— Vi uppfyller inte Europa-konventionen. Den konvention som reglerar det här med tvångsvård. Där stadgas att alla tvångs-ingripanden som företas mot enskilda människor ska underställas ett oberoende rättsligt organ för prövning. Ett sådant organ har vi inte i Sverige, säger Bergström.

Många andra länder i Europa har däremot oberoende organ. Italien är det land som kommit längst på området.

— När läkaren beslutat om tvångsvård så går ärendet till borgmästaren, som i sin tur har 24 timmar på sig att bestämma om patienten ska tvångsintas. Och beslutar han att läkarens bedömning är riktig, så går ärendet vidare till en domare i en domstol som har 48 timmar på sig om patienten ska fortsätta att tvångsvårdas, berättar Bergström.

Och när alla parter är eniga om tvångsvård så kan den psykiskt sjuka människan bara kvarhållas högst 14 dagar. Detta för att häva en neuros eller en kris.

— Det är för lätt att tvångsinta människor på grund av det system vi har här. Om vi hade ett oberoende rättsligt organ som prövade om människor ska tas in, så skulle läkarna i Sverige skärpa sig, menar Bergström.

Sedan 1978 är det svårt att ta in människor på tvångsvård i Italien och det beror på den hårda prövning som sker innan.

— Här i Sverige tvångsintas människor på ett ganska godtyckligt sätt, anser Bergström. Här kan man tvångsintas för ett grovt störande levnadssätt, grannarna klagat eller störs av stereon och detta kan i värsta fall leda till tvångsintagning.

Ny lag på gång

Eftersom Sverige har fått kritik av Europarådet gjordes en utredning 1984.

Det betänkandet har legat hos Gertrud Sigurdsen och samlat damm i flera år nu på socialdepartementet. Socialberedningen blev färdig redan 1984 med förslag till en ny lag som innebär att länsrätten blir det organ som prövar om patienter ska tvångsintas

eller inte. Nu verkar det dock som om det börjar röra på sig, och om allt går som det skall tas frågan upp under vårriksdagen. Först ska dock lagrådet behandla remissen som sedan underställs riksdagen för prövning. Förhoppningsvis stundar bättre tider för tvångsombändertagna psykiatrer.

Lagförslaget innebär inte någon förbättring då det gäller medicinering av psykiskt sjuka människor. Det är på tok för många människor som tvångsmedicineras och skickas hem utan hjälp och tillsyn.

— Det är ett problem idag, säger Bergström, att man inom psykiatri erbjuder för mycket psykofarmaka. Det är ofta den enda hjälp man får. Man ger en depåinjektion (en långtidsverkande injektion). Många tvingas ta tung neuroleptika för att över huvud taget skrivas ut från institutionerna. Det är ett sätt att kontrollera patienten. Tar du inte din medicin, så kan vi dra in försöksutskrivningen.

Inom RMSH har man kritiserat att vården ger mediciner istället för samtalsterapi.

— Det är ett billigt sätt på kort sikt att ge tabletter istället för psykoterapi, säger Bergström. Visst kostar piller mindre än samtalsbehandling och i den föreslagna nya lagen finns det inte förslag om förbättring på det här området.

Fortfarande kommer människor att medicineras med tung neuroleptika, som ger skadeverkningar för hela livet.

Vi inom RMSH har föreslagit att människor med psykiska problem ska kunna få hjälp via försäkringskassan, men vi har inte fått gehör än för vårt förslag, som innebär att försäkringskassan skall betala vad det kostar att gå i terapi. När man går till en läkare kostar det 50 kronor. Det borde vara lika för de psykiskt sjuka. Här händer ingenting. Det är brist på utbildade psykoterapeuter och man ska ha tur om man får någon hjälp. I Norrland och på landsbygden är det nästan omöjligt. Det är lite bättre i storstäderna.

Staten utbildar 48 psykoterapeuter per år i Sverige och det är för lite, som en droppe i havet. Och det är dyrt med terapi. Kostnaden ligger på 250 kronor och uppåt per timme, så det är få som har råd att få hjälp.

— Här behövs ett omtänkande, anser Hans Bergström, som arbetar på Landstings-

Hans Bergström arbetar vid Landstingsförbundet i Stockholm. Han är kritisk mot den behandling av psykiskt sjuka som går ut på att spärra in dem och medicinera bort symptom, som bara kan döjas, inte botas, med neuroleptika.

förbundet i Stockholm. Det ser ganska dystert ut just nu. Det finns inget alternativ för att stoppa missbruket av psykofarmaka.

RMSH har gjort sig känt för kritik av den slentrianmässiga vården inom tvångspsykiatrin på 1970-talet. Riksförbundet avslöjade en rad fall av fysisk och psykisk misshandel på mentalsjukhusen och dessa avslöjanden fick ofta rättsliga efterspel.

Därför ställde RMSH en rad krav på förbättring inom tvångspsykiatrin, där de bl a krävde att mentalsjukhusen skulle avvecklas. De visade att 10 000 patienter fanns kvar på våra institutioner helt i onödan. De fanns där för att de var bortglömda, delvis av sociala skäl. De saknade arbete och bostad.

Bättre tider

Mentalsjukhuset i Strängnäs (Sundby) lades ner 1987 och fler nedläggningar är på gång. Men läkare och även politiker börjar protestera och menar att det är omöjligt att lägga ner mentalsjukhusen.

Patienter som vistas på mentalsjukhus i årtionden har skrivits ut i samhället igen och fler kan skrivas ut.

— Men på grund av att samhället inte har byggt ut öppenvården i den takt som slutenvårdsplatser avvecklats, så har inte människor fått den hjälp som de skulle behöva påpekar Hans Bergström. Och därför finns det en del läkare som vill stoppa avvecklingen av mentalsjukhus därför att patienter far illa.

Frisk för att klara mentalsjukhus

Hans Bergström har egna erfarenheter och menar att man måste vara psykiskt stark för att klara en lång vistelse på mentalsjukhus.

— Människor ska vara en mycket begränsad tid på institutioner därför att det är en egen

värld och kultur som inte liknar samhällets inom tvångspsykiatris väggar. Ingen blir frisk av att vårdas långa tider på mentalsjukhus. Bergström anser att det behövs en kulturrevolution på synen på psykiatrisk vård.

— Även mannen på gatan behöver förändra sin syn på avvikare, grannar, släkt och vänner. Vi har genom århundraden vant oss vid att stoppa undan besvärliga människor.

För att mentalsjukhusen ska kunna läggas ner så krävs stora insatser från samhällets sida där man bygger ut öppenvården. Typ bättre hemtjänst, gruppboheter. Många som skrivs ut har vistats länge på slutenvård och klarar inte livet ute i samhället ensamma.

Även läkarnas biologiska utbildning måste ändras. Psykologer, socionomer och andra har gjort sitt definitiva intåg inom psykiatrin, men den dominerar fortfarande av en medicinsk och naturvetenskaplig tradition.

— Eftersom många läkare har en traditionell biologisk utbildning, så blir det diagnos därefter. Det går inte att fortsätta att stoppa i människor piller som bedövar deras lidande.

1954 var ett klassiskt årtal inom psykiatrin, det är då Hibernallanseradades. Stormavdelningarna blev lugnare. Det fysiska spännbältet byttes mot ett kemiskt spännbälte.

— När man avlägsnar den kemiska tvångströjan, då kommer man till roten med det onda. Det är viktigt att tillåta lidande och att ge den som är sjuk tid att tala ut om sin ångest och oro.

Här har Italien kommit långt. Där finns hjälp dygnet runt. Här i Sverige stängs mottagningarna klockan 17.00.

Människor far illa dygnet runt och det är bara i de största städerna som det går att få hjälp. Det behöver hända något radikalt på det här området.

Det är viktigt att satsa på alternativ vård

som en motvikt till de stora mentalsjukhusen, men så länge vi binder alla resurser i fastigheter, administration för att sköta de stora sjukhusen, ja då är det svårt att utveckla och bygga alternativ.

Därför ser det både hoppfullt och dystert ut. Fortfarande medicineras människor med tunga, skadliga mediciner, utan att få verklig hjälp i form av samtalsterapi. Och ingen ljusning är i sikte. Det positiva är att en ny lag är på gång, som förmodligen kan träda ikraft 1989, en lag som gör det svårare för läkare att tvångsintä psykiskt sjuka i Sverige.

Det är upp till politikerna om missbruket av medicineringen inom psykiatrin skall stoppas. Det handlar om pengar och en förändrad syn på vården. Här krävs stora insatser.

— Här kan klientorganisationerna göra mycket säger Hans Bergström slutligen. Vi är en stor resurs och får vi hjälp med lokaler och anställd personal, så kan vi göra mycket. Psykiatrin kan ställa upp med experthjälp, men inte med kamratskap och medlevnad på betald tjänstetid. Här kan folkörelserna göra något.

Vi kan inte utrota psykiska problem genom att stoppa all medicinering eller lägga ner mentalsjukhusen. Men vi kan vara med och ge människor ett drägligare liv.

Det är viktigt att människor inte stöts ut ur samhällsgemenskapen. Det gör det svårare att ta sig tillbaka till samhället igen.

Heidi Torbergson

Några spridda intryck från några spridda besök på en psykiatrisk klinik

Synen på tvång eller frivillighet varierar i olika delar av världen. I USA är det sedan ett tiotal år nästan omöjligt att tvångsintä psykiskt sjuka personer, som inte begått brott. Många svenskar på besök i USA missförstår vad de ser när de möter psykiskt sjuka som sover på gatan. De tror att det är fattiga som inte får någon hjälp. Hjälpen står normalt att få för alla — om de själva är intresserade. I Sverige är motsvarande personer inspärrade på psykiatriska kliniker sedan tiotals år.

I Sovjet råder den motsatta ytterligheten jämfört med USA. "Tvångsvård" används för att kväsa politiskt oföktänkande. Att arbeta

för demokrati och mänskliga rättigheter betraktas som en psykisk abnormitet, som motiverar tvångsintagning och tvångsmedicinering. Medicinerna bryter ner psyket och förvandlar människan till oigenkännlighet.

Som i så många andra fall ligger Sverige närmare Sovjet än USA. Här några ögonblicksbilder från den svenska psykvården.

Under förra året hade jag anledning att upprepade gånger besöka en psykiatrisk vårdavdelning. Avdelningen hade sexton vårdplatser, nästan alla tvångsintagna. Det var en i många stycken skakande upplevelse. Jag frågade mig ibland om miljön inte var sådan att den som blev intagen måste vara oerhört stark psykiskt för att inte bli sjuk av behandlingen... En amatörs reflektioner visserligen, jag har ingen utbildning eller erfarenhet av psykiatrisk vård, men ändå en omedelbar reaktion.

Låt mig ge några ögonblicksbilder. Namnen är fingerade för att inte kränka patienternas integritet.

Vem är patient och vem är besökare? Det är lätt att se, omgående efter medicineringsrundan. Patienter med för hög dosering blir påverkade av medicinen och rör sig på ett alldeles särskilt sätt. När medicinen slutar att verka efter några timmar är det i flera fall omöjligt att gissa sig till varför patienten är tvångsintagen. Jag pratar med Anna. För ett tiotal år sedan var vi arbetskamrater. Efter sexton timmars övertid i sträck fick hon ett psykiskt sammanbrott. Nu är hon tvångsintagen sedan tre veckor, tvångsmedicineras, men ger ett helt normalt intryck. Hon har arbete och välordnade förhållanden. Men har råkat på kant med den läkare som är ansvarig för hennes fall. Jag har mycket svårt att se något som helst motiv att hålla henne inspärrad.

Berit är lätt utvecklingsstörd. Hon har inte fyllt tjuo år. Hon har genom åren vandrat mellan olika fosterhem. Hon har inte kunnat rota sig någonstans, hon har inga släktingar eller vänner som är beredda att ge henne stöd. Hon är deprimerad. Hon har anledning att vara det. En annan besökare, som under många år regelbundet besökt patienten Elisabeth, menar att det finns ett skäl till att Berit är intagen: Det finns ingen som är beredd att ge Berit det stöd hon behöver. Den psykiatriska kliniken blir en lösning på ett i grunden socialt problem.

Elisabeth tvångsmedicineras. Hon har varit föremål för "vård" i decennier. Medicinering är det enda som gäller. Hon har inte talat med en läkare på månader. Hon är nedstämd över att vara tvångsintagen, men annars kan man inte märka något som skulle göra henne oförmögen att klara sig själv.

Peter och Gunilla ger intryck av att vara helt friska. Det märks dock tydligt att de påverkas av den hårda medicineringen. Bägge är tvångsintagna. De engagerar sig i de andra

patienterna på ett helt annat sätt än vårdarna. De gör en stor insats. Men kommer ändå att få stanna kvar de "normala" fyra-fem veckorna.

Skulle då alla släppas ut omgående? Naturligtvis inte. Sigrid och Rikard är i 75-årsåldern. Förvirrade. Sigrid vet inte var hon är. Hon tror att hon är på ett fjällpensionat. För att nästa ögonblick klaga på att smörgåsarna (som är gratis) är alltför dyra... Rikard slarvar bort sina löständer, har svårt att klara sig. De här två behöver vård och hjälp, men kanske inte på en psykiatrisk klinik? Anders är f d (?) knarkare, sannolikt nedbruten av narkotikamissbruk. Det är svårt att tänka sig att det någonsin skall gå att få människa av honom...

Sven fördjupar sig i religiösa grubblerier. Han talar om det goda och det onda. Men är han psykiskt sjuk?

Vilken hjälp får då patienterna på kliniken? Egentligen ingen. Läkaren dyker upp med

långa mellanrum. En kvart i veckan är kanske möjligt att få, om man står på sig. Vårdarna sköter tvångsmedicineringen efter planen, men försöker annars i största möjliga utsträckning dra sig undan för att umgås med varandra, röka och läsa veckotidningar. En av det tiotal vårdare jag stötte på engagerade sig i patienterna. Det var mycket lätt att se att han var den ende som gick in för sitt jobb. De andra såg det som ett nödvändigt ont.

Fönstren var igenbommade, luften tryckande. Patienterna inlåsta. Den trevliga kringbyggda gården kunde inte användas, det fanns ingen personal. Slentrianmässigt gick vårdarna runt och stoppade i patienterna medicin...

Lokalerna var utmärkta och välhållna. Maten bra och det gick ingen som helst nöd på patienterna. Men ändå, upprepade besök på en inrättning av det här slaget väcker många obesvarade frågor...

Carl G Holm

ANNONS

SPETSNAZ NYA LÖNNMÖRDARVAPEN

Spetsnaztruppernas nya lönnmördarvapen är nu i full industriell produktion. Vapnet beslagtogs från en avlivad spetsnazsoldat i Afghanistan.

Detta är ett vapen som kommer att användas för att lönnmörda svenska stridsflygare och andra nyckelpersoner inom svenska försvaret vid en sovjetisk invasion av Sverige.

Tidskriften Allians har de unika bilderna i sitt första nummer. Försvarets expert på utländska sabotageförband:

— Något sådant har jag aldrig hört talas om förut. Det låter mycket skrämmande.

Läs om spetsnaz nya lönnmördarvapen i Allians. I detta nummer av Allians (A4-format, 36 sidor) är temat Ungern 1956 — Sverige 1977? Allians publicerar bl a 18 unika bilder från Sovjets invasion. Vi drar oss inte för att förstora upp bilder av tanks som kör över människor.

Lösnummerpris 29:-. Årsprenumeration på fyra nummer 95:-. Allians är officiellt organ för Folkkampanjen för NATO (FFN). Medlemskapet i FFN kostar 100:- och inkluderar bl a en helårsprenumeration på Allians. FFN verkar för Sveriges anslutning till NATO.

Vid förhandsbetalning på PG 78 64 84-6 tillkommer 5:- i porto för lösnummer. Årsprenumerationen är inkl porto.

Beställ Allians på postförskott på tel 08-99 22 77, eller skicka in nedanstående kupong.

- Allians nr 1-88 för 34:- inkl porto.
- Årsprenumeration på Allians för 95:-.
- Medlemskap i FFN, 100:-.

Namn

Adress

Ortsadress

Telefon

Porto

Folkkampanjen
för NATO
Box 8037
104 20 Stockholm 8

När samhället griper in:

SAP, LO och invandrarminister -invandrarnas värsta fiender

DEBATT

Den här artikeln kanske en del uppfattar som provokativ. Contra är egentligen ingen tidning för debatt, men någon gång vill vi kasta en brandfackla. Har du andra åsikter är du välkommen att höra av dig!

Till för ett femtontal år sedan var Sverige ett ganska öppet land. De flesta som ville fick komma hit. Många som levde under svåra förhållanden i Sydeuropa tog också chansen. Det var normalt unga och driftiga människor. De nöjde sig med skräpjobben i Sverige, men efter något decennium i vårt land kan de äntligen rätt utnyttja den skaparkraft och den initiativkraft de hade med sig hemifrån (de som saknade entreprenörsanda bor fortfarande kvar i bortglömda och efterblivna byar i Grekland och Jugoslavien).

LO och Palme sätter stopp

En av vårt lands mest utvecklingsfientliga krafter, LO, såg sin ställning hotad. Hit kom det arbetsvilliga personer som inte var rädda för att ta i. Som gärna jobbade längre än åtta timmar om dagen och som dessutom nöjde sig med lägre löner. Detta måste naturligtvis stoppas. Sagt och gjort, LO såg till att "arbetarrörelsens politiska gren" (då under ledning av Olof Palme) verkställde ett antal åtgärder för att stoppa invandringen. Viktigast var två åtgärder. En lag som föreskrev att invandrare skulle ges 240 timmars utbildning i svenska på betald arbetstid. Ett säkert sätt att få arbetsgivarna att avstå från att anställa invandrare. Den andra åtgärden var alltmer drakoniska åtgärder vid våra gränser. Hårdare krav på arbetstillstånd (ända in på 1970-talet behövde tex studenter inte alls arbetstillstånd i Sverige) och förbud för invandrare att göra ett handtag under den allt längre tid det tog att utreda om de skulle få stanna.

Kommandostaten skapade ett system som dels gjorde det allt mindre intressant för invandrare att komma hit (invandringen sjönk också till en bråkdel av vad den var på 1960-talet) och dels medverkade till att psykiskt bryta ned all entusiasm och framåtanda hos invandrarna. En ung, stark och arbetsvillig person som sjuder av aktivitetslust kommer

till vårt land för att tjäna pengar och göra rätt för sig. Han eller hon placeras i en kollektiv förläggning och förbjuds att göra något annat än att spela kort i två år. Det är bara exceptionellt starka individer som går opåverkade genom en sådan hantering.

Invandrarnas intressen

En invandrare som kommer till Sverige för med sig en egen kultur. Han har brutit upp från en annan värld. Ofta nyfiken på den nya omgivningen, men knappast beredd att helt överge det som han vant sig vid från barnsben. Det är därför naturligt att invandrare söker sig till orter där de hittar landsmän. Så har det varit länge. Esterna som kom till Sverige under och efter Andra världskriget koncentrerades till orter som Stockholm, Göteborg och Eskilstuna. 1950-talets italienare flyttade till Västerås och Linköping. 1960-talets jugoslaver kan man ofta hitta i Malmö. 1970-talets syrianer och turkar i Södertälje. Många vietnameser finns i Gnosjötrakten.

Det är naturligt att en iransk flykting som kommer till Sverige söker sig till Uppsala eller Linköping, där han har många landsmän.

Svensk invandringspolitik går ut på att göra kommunalgränsar av färgstarka invandrare. Så att de kan stoppas in i svenska betongklotsar utan att störa likriktningen i samhället. För att nå dithän gäller det att psykiskt knäcka invandrarna de första två åren, så att de sedan snällt underkastar sig...

Kan köpa iranska specialiteter i livsmedelsbutiken och hyra iranska videofilmer. Syrianerna söker sig till Södertälje där de kan få andligt stöd av sin egen biskop...

Men Sjöbo? Vem vill flytta till Sjöbo? Det finns bara ett sätt att få invandrare att flytta till Sjöbo. Att kommandera dem dit, att inte ge dem något alternativ.

Och det är så hela Sjöbo-historien har uppstått. Kommandostaten har bestämt att invandrarna inte skall få behålla sin kultur. De skall göras om till kommunalgrå svenskar. För att uppnå det måste de spridas jämnt över landet så att de förhindras att hålla kontakt med varandra. De skall av det massiva försvenskningstrycket i omgivningen tvingas till andlig underkastelse. Därför har regeringen bestämt att invandrarna skall även till ställen dit de själva inte vill, till ställen där det varken finns arbete eller bostäder. Och för att slippa betala uppdrar man åt kommunerna att stå för fiolerna.

Balterna, ungrarna och tjeckerna som flydde till Sverige blev inte tvångskommanderade till en viss ort. De nekades inte att arbeta och de garanterades inte en medelgod inkomst utan att göra rätt för sig... När flyktingströmmen var som stridast inkvarterades folk i skolor och samlingslokaler. De flyttade sedan inom kort vidare till orter där det fanns arbete. Det kostade inte kommunerna många ören. Tvärtom gav det snabbt tillskott till skatteintäkterna. Så är det emellertid inte idag.

Ja till folkomröstning!

Det finns goda skäl att vända sig mot principerna för Sveriges nuvarande invandrarpolitik. Men bakom den tycks största politiska enhet råda. Invandrarna skall klämmas åt och behandlas som oövalkomna. Deras kultur skall elimineras. Och de skall brytas ned psykologiskt. Den enda kritik som riktas mot invandringsspolitiken är krav på ännu hårdare restriktioner. Och sedan förs en pseudodebatt där de som driver en invandrarfientlig politik låter påskina att de har en generös inställning genom att kritisera principiella meningsfränder som vill ha obetydligt hårdare tag.

I de tolv EG-länderna är det fritt att flytta utan några restriktioner. Sverige håller sig nogsamt utanför detta samarbete. Tänk om en svartmuskig spanjor skulle flytta in som granne till invandrarministern utan att först ha godkänts efter två års harvande i Invandrarverket i Norrköping...

I stället för att diskutera dessa vitala frågor förs en skendebatt om det skall vara en folkomröstning i Sjöboi Sjöbo eller ej. Det är självklart att ett beslut om kommunala angelägenheter skall fattas i enlighet med kommuninvånarnas uppfattning. Om Sjöbos skattebetalare inte vill använda pengar för att försörja invandrare som ändå inte vill till Sjöbo och som med säkerhet skulle kunna göra rätt för sig själva om Invandrarverket sprängdes i luften, så bör de slippa det.

Carl G. Holm

BREV TILL CONTRA

Om nyliberalism

I anslutning till debatten i Contra om nyliberalism vill jag framhålla följande:

För det första, att använda ordet nyliberal, som synonym till en anhängare av "nattvaktarstaten" är inte en särskilt lyckad idé, eftersom det som vanligen avses när man talar om nyliberalism är en rörelse för ökad ekonomisk och individuell frihet, som till största delen består av personer som inte är anhängare av nattvaktarstaten, som t ex Milton Friedman, Friedrich von Hayek eller Carl I Hagen. Jag föredrar därför att använda ordet libertarianism, som en mer korrekt term för den ideologi som diskuterats (Även om också det ordet ibland används i en vidare bemärkelse).

Väsentligt är också att flertalet libertarianer, däribland undertecknad, inte förespråkar egoism och motsätter sig välgörenhet. Libertarianerna anser däremot att stöd åt fattiga skall organiseras på frivillig bas, att det är bättre att folk hjälper varandra av egen fri vilja och inte på grund av att de tvingas att göra det. För att poängtera detta har det i anknytning till Libertarian International, libertarianernas internationella samarbetsorganisation, grundats en välgörenhetsorganisation, Libertarian Foundation for Human Assistance, för att utforska och utveckla metoder för att på frivillig väg hjälpa medmänniskor i nöd.

Att säga att marknaden tar han om dem är inte tillräckligt.

Roger Wessman
Libertarian Internationals
representant i Finland

Det går inte att avveckla kärnkraften

Med förundran har jag åsett två års Palme-dyrkande. Visserligen sägs det att efter frånfallet minns man bara de goda egenskaperna hos den avlidne. Men i fallet Palme minns jag ej något gott. Däremot kommer jag alltför väl ihåg Palmes ord valnatten 1976, när (s) för första gången i mannaminne förlorade ett val. "Jag skall göra livet till ett helvete för dem!" sade Palme, syftande på den borgerliga regeringen.

Och det blev inte svårt. Kärnkraftsmotståndare hade det funnits sedan länge, speciellt i konstnärskretsar och liknande. Där saknade man också helt kunskaper i ämnet. Efter incidenten i Harrisburg våren 1979 blev det lätt för Palme att åstadkomma

det utlovade "helvetet" för den labila, borgerliga regeringen. Han gjorde Falldin till viljes och gick med på en folkomröstning. Palmes syfte med detta var enbart att spräcka regeringen.

En otrolig tid följde. Skräckpropagandan var vidrig och ofattbar. Endast en åsikt fick komma till tals i TV, radio och de allra flesta tidningar: folkkampanjens. T o m statliga Vattenfall föredrog att gå folkkampanjens ärende i stället för att skydda sina anställda från "helvetet", som Palme intrigerat fram. Minsta motståndets lag!

Palme lyckades, genom att ge klartecken till folkomröstningen, göra livet till ett helvete inte bara för regeringen, den där borgerliga som bytte statsminister som andra byter skor, utan för alla och envar.

Värst kändes helvetet för dem som arbetade med kärnkraften, och deras familjer. Men ingen tänkte på dem.

Ingen tänkte heller på vad det skulle innebära att avveckla kärnkraften. Alla trodde på sagorna om "sol, vind och vatten". Det var ofattbart och sjukt. Folkkampanjen fick hälften (!) av 36 skattemiljoner för att kunna bedriva sin samhällsfarliga verksamhet. Det fanns inga gränser för vad den kunde ljuga ihop.

Vad denna folkomröstnings följderna kommer att kosta de dumma svenskarna, vet jag inte. Men det rör sig om svindlande belopp. Att hålla på och tjäta om kärnkrafts-avveckling i årtal främjar ju inte precis forskning och framåtskridande. Inte heller främjar det säkerheten på kärnkraftverken. De anställda där måste känna det meningslöst att göra sitt bästa, en sådan inställning som omvärlden har till deras verksamhet.

Det borde aldrig ha blivit någon folkomröstning om kärnkraften. Om det alls hade hållits någon sådan borde den ha ägt rum innan de första kraftverken byggdes. Inte sedan många kraftverk byggts och tagits i drift.

Sedan glömmes man i den allmänna villervallan bort att det inte blev något nej till kärnkraft. Palmes brasklapp "att avveckla med förnuft", dvs linje 2, vann! Palme visste alltför väl att det inte gick att avveckla med förnuft, alltså gick det inte att avveckla. När skall folk vakna upp och inse hur duperade de blivit?

E. Andersson

I folkomröstningen fanns det aldrig något alternativ för den som ville säga ja till kärnkraften. Att mot den bakgrunden låta påskina att svenska folket i folkomröstningen sagt ja till en avveckling av kärnkraften är därför löjväckande och direkt kränkande för intellektet.

Red.

Brzezinski om Sovjet i Stilla havet

Säkerhetsrådgivaren till president Carter, Zbigniew Brzezinski, besökte nyligen Australien och talade om det sovjetiska inflytandet i Stilla havet. Rune Westin träffade Brzezinski.

Brzezinski var den mest namnkunnige, men han var inte ensam. Det var tre experter som behandlade det sovjetiska inflytandet i Stilla havsområdet. James Webb, som tidigare varit amerikansk marinminister, men avgått efter en dispyt om budgetnedsänkningar och den australiske professorn Owen Harries, som tidigare var rådgivare i utrikespolitiska frågor till Australiens dåvarande högerregering. Han var också tidigare Australiens ambassadör vid UNESCO.

Brzezinskis analys av det växande sovjetiska inflytandet i Stilla havet var förhållandevis försiktig. Han menade att det inte förelåg något omedelbart sovjetiskt hot mot regionen. Hotet låg snarare i de mer långsiktiga målsättningarna.

Professor Harris stod här för en mer pessimistisk analys, och han sparade inte på krutet för att beskriva de sovjetiska avsikterna. Harries argumenterade med betydligt större tyngd och faktaunderlag än Brzezinskis mer allmänt hållna analyser.

Ekonomisk tillbakagång

Brzezinski utgick från den sovjetiska regimens förutsägelse från 1962 att Sovjet före 1970-talet skulle vara den främsta ekonomiska makten i världen. Man förutspådde vidare 1962 att Sovjet skulle köra om USA när det gällde också inkomst per capita under 1980-talet. Brzezinski konkluderade dock: "Idag, däremot, är Sovjet längre bakom USA ekonomiskt än när dessa förutsägelser först yppades."

Han konstaterade därefter att om Sovjets negativa ekonomiska utveckling fortsätter är det mycket möjligt att den ekonomiska makstrukturen och ställningen i världen omkring år 2010-2015 kommer att vara rangordnad enligt följande:

1. USA med en bruttonationalprodukt på cirka 9 biljoner dollar.
2. Europa
3. Kina, med en BNP på cirka 4 biljoner dollar.
4. Japan, med ungefär lika stor BNP.
5. Sovjet, med en ekonomi på under 3 biljoner dollar.

President Carters säkerhetspolitiska rådgivare Zbigniew Brzezinski var inte särskilt oroad över Sovjets uppladdning i Stillahavsområdet. Den sovjetiska ekonomin är för svag för att det skall utgöra ett reellt hot menade han. (Foto Rune Westin)

Brzezinski medgav att det här var rena spekulationer från hans sida, men betonade att det ändå var en mycket trolig utveckling. Han menade också att de fyra ekonomier som ligger före Sovjet in på 2010-talet kommer att ha ett inbördes mycket bättre förhållande än idag. Sovjet kommer inte bara att hamna på femte plats, man riskerar att ha fyra ekonomier framför sig som alla är antagonistiskt inställda mot Sovjet. Sovjet är inget framtidsalternativ på det ekonomiska området.

Det sovjetiska hotet bör alltså inte överdrivas. Det är "bara" på det militära området som Sovjet representerar en utmaning. Den sovjetiska ekonomin är ett misslyckande. Och den sovjetiska ideologin är oattraktiv. Men, den militära utmaningen från Sovjet är verklig.

Militärt hot

För att understryka allvaret i sina ord, hänvisade Brzezinski till en rad händelser i och runt Stilla havet. Den sovjetiska stillahavs-

flottan har byggts upp kraftigt. Ett potentiellt hot ligger i den stora sovjetiska flott- och flygbasen i Cam Ranh-bukten i Vietnam. Kommunismernas undergrävande verksamhet på Filippinerna minskar stabiliteten i regionen. Andra oroshärdar är Nya Kaledonien och gränstvisterna mellan Papua Nya Guinea och Indonesien och Indonesiens annexion av Östra Timor.

Sovjet har visat ett klart ökat intresse för Stillahavsregionen. Ett politiskt och kulturellt och utbildningsmässigt samarbete har etablerats med flera av de små östaterna.

Något omedelbart invasionshot föreligger inte, men redan nu bör de demokratiska staterna i området vidta motåtgärder för att förebygga ett framtida hot, menade Brzezinski.

Vad kan man då göra? Brzezinski föreslog ett kollektivt säkerhetssystem i regionen av något mer informellt slag än NATO och SEATO. Han talade för ett trepartssamarbete mellan USA, Japan och Australien.

—Japan borde ta på sig en större del av ansvaret för stabiliteten i regionen. Ett välbärgat land som Japan borde bidra med mer till sitt eget försvar. 3-4 procent av BNP vore rimligt istället för nuvarande 1 procent.

—USAs förhållande till det kommunistiska Kina bör konsolideras på det ekonomiska, politiska och strategiska området. Kina kunde på det sättet få del i den ekonomiska utvecklingen i regionen.

Militära förändringar

Owen Harries hade en mer dramatisk syn på utvecklingen. Den sovjetiska stillhavsfloTTan har utvecklats från en obetydlighet till Sovjetunionens största flotta med 800 krigsfartyg utrustade med moderna vapen. Det amerikanska tillbakadragandet från Vietnam ledde till att den stora amerikanska basen vid Cam Ranh-bukten i Vietnam blev den största sovjetiska basen utanför Sovjet. Krisen på Filippinerna påverkar förutsättningarna för två av de viktigaste amerikanska baserna i regionen, Clark och Subic Bay.

Väst saknade tidigare utmaningar i Stilla havet, men nu växer kriser, konflikter och instabilitet fram. ANZUS-pakten (Australien, Nya Zeeland och USA) har i viss utsträckning spruckit. Interna konflikter har brutit ut på Nya Kaledonien och Fidji. Flera länder har ingått fiskeavtal med Sovjet och en kärnvapenfri zon har proklamerats. Libyen och

Amerikanska marinsoldater övar landstigningsoperationer. Spänningen i Stilla havet har ökat under senare år. Sovjet har flyttat fram sina positioner. Man satsar gärna några tiotal miljoner rubel på att få inflytande i någon liten östat, för att skapa problem för Väst.

Kuba intervenerar aktivt i området. Harries var, kort sagt, mycket pessimistisk.

Han pekade dock på en positiv utveckling i norra Stilla havet — på förändringar i Kina, Japan och Korea. Ju närmare ekvatorn vi kommer, desto mer negativ är utvecklingen, menade Harries.

Harries pekade också på USAs ointresse för Stilla havsregionen. Han menade att politikerna distanserade sig från frågorna, eftersom de inte rönt något intresse hos allmänheten. Det finns mycket större allmänt intresse för europeisk politik i USA, ett brett stöd för NATO osv.

Harries menade också att det fanns ett bristande intresse hos de intellektuella för internationella affärer, om de inte hade ideologiska, teoretiska, idealistiska och spekulativa aspekter. Det fanns aldrig någon Alexis de Tocqueville eller Karl Marx i Asien. Det fanns begränsningar med vad som kan utföras med hjälp av Maos lilla röda och Zen.

Sovjetiskt inflytande

Harries pekade på två omedelbara sovjetiska mål i regionen:

- 1) att etablera legitim närvaro i en region som kommer att bli av allt större internationell betydelse.
- 2) Att söka underminera det amerikanska inflytandet.

Om det vore så att Gorbatsjov verkligen var intresserad av att förbättra den sovjetiska

ekonomin och nå internationell avspänning skulle han inte satsa över 200 miljarder kronor om dagen på att understödja kommunistiska regimer i Vietnam, Nicaragua, Angola och Kuba.

Harries trodde att Sovjet skulle satsa hårt på Stilla havsregionen framöver. Dels för att man där kunde flytta fram sina positioner utan att råka ut för direkt konfrontation och konflikt med USA. Dels för att det var förhållandevis billigt att nå inflytande i de små östaterna. 10 miljoner rubel räcker långt i ett land med 100 000 invånare.

Varken Brzezinski eller Harries ville själva ta upp Nya Zeeland och hur det landet distanserat sig från västalliansen. Trots att Nya Zeelands strategiska betydelse ökar.

Jag frågade avslutningsvis dr Brzezinski om hans inställning till *Contras* i Nicaragua. Han kände uppenbarligen en grundläggande sympati med *Contras*, men motsatte sig militärt stöd till *Contras*. Han backade också upp de pågående förhandlingarna mellan *Contras* och sandinisterna.

Zbigniew Brzezinski hade en nyckelroll i den tidigare Carter-regimens utrikespolitik. Det är väl knappast troligt att han själv skulle göra comeback under en ny demokratisk president i Vita huset. Men hans åsikter är viktiga, för de speglar det tänkande som skulle känneteckna en demokrat på vänsterkanten, som t ex Michael Dukakis.

Rune Westin

FILM

Sagolandet

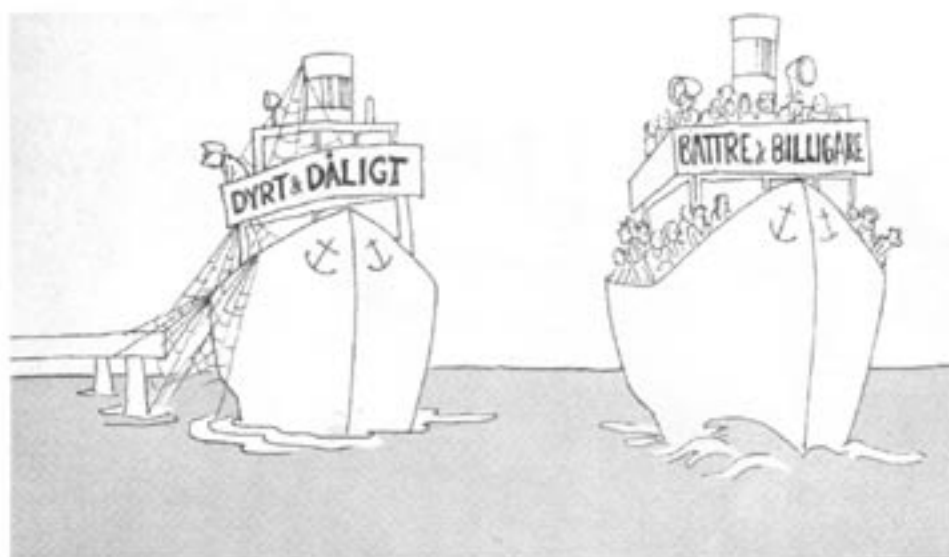
Att gå på den lilla nedslitna biografen på en bäckgata var som att flytta sig tjugo år tillbaka i tiden. Publikerna var klädd som vore den på väg till en Vietnam-demonstration vid amerikanska ambassaden. En del var säkert med då, andra kanske var med i någon barnvagn, men gav ändå ett idag urmodigt intryck.

Filmen *Sagolandet* av Jan Troell var dock allt annat än den vänsterpropaganda publikerna synbarligen fötts upp på. Tvärtom en i många stycken konsekvent och avslöjande pamflett riktad mot den starka staten, för den enskilde individens rätt. Orättvis i sin redigering ibland, men inte enbart ensidig. På många punkter ställdes obekväma motfrågor, sedan regissören först gett åskådaren den ena uppfattningen.

Filmen är förödande för i första hand två maktthavare: Ingvar Carlsson och den nye rikspolischefen Nils-Erik Ahmansson. Samtidigt som den på ett märkligt sätt engagerar den äldrige Tage Erlander i rollen som upprorsledare mot det samhälle som bär hans prägel mer än någon annans! Sevärt och tänkvärt!

Carl G. Holm

SPRIDD KAPITAL- BILDNING GER KUNDEN ALLTID RÄTT

För att kunna driva ett företag behövs kapital. Att bygga en fabrik eller att köpa maskiner kostar pengar. Pengar som måste betalas långt innan företaget kan sälja några varor från den nya fabriken eller maskinen. Företag måste också ha ekonomiska reserver för att klara sig över försäljningssvackor och tillfälliga problem. Och anställda måste få lön innan varorna sålts.

Pengar som satsas i företaget kan inte tas ut på samma sätt som pengar på banken. De är låsta i företaget. Och vinsten varierar. Det beror på att vinsten är det som blir kvar sedan alla andra med intressen i företaget fått sitt. De anställda får lön, staten får skatt, leverantörerna får betalt för sina faktu-

ror och långivarna får ränta och amortering. Det som blir kvar, om det blir något, tillfaller ägarna.

Anställda, leverantörer och långivare får fasta ersättningar för sina tjänster. Så länge företaget överlever tar de inga risker. Ägarna däremot får en varierande ersättning år från år och kan även råka ut för att förlora delar av eller hela sitt insatta kapital, om företaget går illa. För att någon ska vara villig att satsa sina pengar i företag, krävs möjlighet till en vinst.

Det behövs mycket kapital i näringslivet. För att vi ska få ett effektivt näringsliv — som klarar av en hög produktion och en hög levnadsstandard — måste kapitalet styras till de företag som ger bäst avkast-

ning.

Den nödvändiga kapitalbildningen kan ske i enskild eller kollektiv regi. Kollektiv kapitalbildning medför antingen en förstärkning av makten till staten, samhällets starkaste makt-havare eller att fackliga organisationer även får ägarintressen att bevaka. Makten koncentreras om kapitalet kollektiviseras.

Spridning av ägandet i många enskilda småposter är däremot en garanti för att företagen arbetar i konkurrens med varandra. Det är sin tur förutsättningen för att kunderna ska ha det avgörande inflytandet. Att själva kunna välja vilket företag de vill anlita.

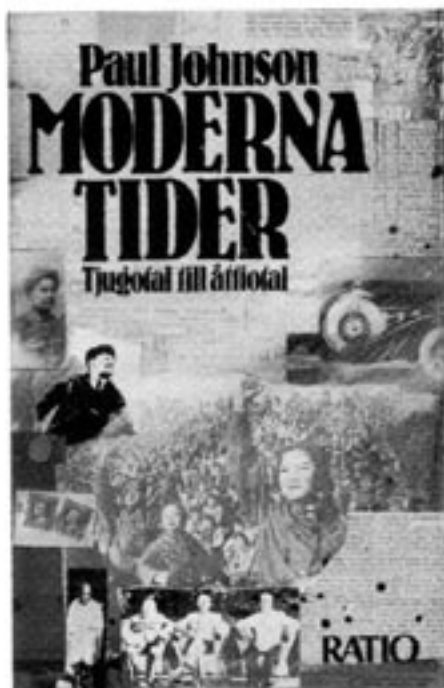
Moderna tider

De myter som styr stora delar av den svenska åsiktsbildningen är inga isolerade komplex av föreställningar. Tvärtom har de stor spridningseffekt och påverkar olyckligt grundläggande idéer om sanning, objektivitet och demokrati. Om t ex myten om 68, om Vietnam, om Palme är sanna måste vi harmonisera vår övriga föreställningsvärld med dem och konsekvenserna kan vi ständigt se omkring oss. Då ljuger vi bort den totalitära anstormningen mot demokratin år 68 och framåt, att Hanoi-regimen var och är en förtryckarregim av värsta sort, som aldrig någonsin tänkt ge Sydvietnam någon frihet och vi ansluter oss till kalsupardoktriner som likställer demokrati och diktatur, fast förstas allt som kallas "socialism" är bäst. TV och andra medier stärker och skyddar myterna, språket, främst de känslö- och värdeladdade associationshöljerna kring centrala politiska begrepp, har förändrats att stämma med myterna. Vi har fått en hårt cementerad åsiktskonformism, som ibland också delas av liberalt och borgerligt sinnat folk, åtminstone på de mera omedvetna och oreflekterade nivåerna.

Det är naturligt att en bok som Paul Johnsons *Moderna tider* vällar en del undran, ilska eller förvirring. Hos den gamla vänstern utlöses alla betingade reflexer i en lätt hysterisk försvarreaktion. Och det var förutsägbart. Om nämligen Johnsons allmänna perspektiv accepteras, får man samtidigt erkänna att vänstern byggt sitt hus på myter, osanningar och omänsklighet. Det har den ju, åtminstone i sina marxistiska yttringar, och det är inte så trevligt att inse.

Paul Johnson har skrivit en bok på bortåt tusen sidor om historien från ungefär första världskrigets slut fram till nu. Paul Johnson är konservativ, liberal och demokrat, han är moralist med sympati för religiösa livstolkningar. Och så är han f d radikal och vänsterman, vilket inte höjt hans popularitet bland gamla åsiktsfränder. Han är anhängare av Karl Popper och dennes betoning av falsifieringens roll i vetenskapsfilosofin och på de små kontrollerbara stegen reformism i den politiska filosofin. Hans perspektiv är konsekvent genomfört, men det framgår mer av den löpande skildringens betoningar, värderingar och urval än genom explicit filosoferande.

Johnson behandlar statsmaktens tillväxt, i de kommunistiska diktaturerna men också i de demokratiska välfärdsstaterna och i u-länder som ibland startat lovande, men som efterhand hamnat i despoti. Han verkar kritisk

mot all makt och all utopism, och följaktligen allra mest mot den utopism som lett till den totalitära all-makten. Hans skurkar är framför andra Lenin, Stalin och Hitler. Om boken har någon hjälte är det väl Churchill.

I sina rätt avslöjande skildringar bryter han mot en del tabun, det gäller inte minst vad han säger om Lenin och Bandungkonferensens ledare. Lenin är Stalins och Hitlers sanne lärare och u-länderna har ofta hamnat i despotier med förtryck mångfalt värre än den gamla kolonialmaktens. I huvuddrag har Johnson säkert rätt, och när Lenins statskupp kommer i oktober 1917 avbryts en lovande utveckling i Ryssland och igångsätts processer som leder till en god del av den moderna världens olyckor. Det är inte Johnson som är en "råhetens korsridare", det är alla de doktrinära fantasterna, som inte unnar Osteuropas folk och u-ländernas folk demokrati och mänskliga rättigheter.

Moderna tider är en stor och inspirerande bok, skriven med en aldrig sviktande berättarglädje och med en stilistisk elegans, en verbal träffsäkerhet som sällan missar målet. Trots att man i stort sett vet "hur det gick" lyckas han hålla spänningen vid liv, så att man sträckläser den väldiga luntan. Entusiastiska kritiker har jämfört med både film och detektivroman och det är begripligt. Prosan har både rapphet och episkt flyt, personskildringen skapar närhet, ibland nästan chockerande obarmhärtig. Som helhet är det en bok man absolut inte vill ha oläst.

Det utesluter inte att man vill göra invändningar; boken har en del sakfel och en del rätt missvisande tolkningar. Även om Ryssland i mars 1917 var närmare demokratin

än någonsin i sin historia var det inte en parlamentarisk demokrati som Lenin stödade. Även om det på ett ytligt populärplan finns samband mellan Einsteins "relativitet" och tidens moraliska relativism, har den senare säkert djupare rötter i det filosofiska artonhundratalet; att bunta ihop de italienska hegelianerna Gentile och Croce i samma klass av fascistiska medlöpare är lindrigt talat vilseledande. Hela skildringen av spanska republiken, inbördeskriget och Franco är mest ägnat att föse vänsterkritiker med ammunition. Och det finns mycket annat för den kritiske läsaren.

Därför kräver nog läsningen av *Moderna tider* en god kännedom om nittonhundratalshistorien. Det är inte så lyckat att svälja alla Johnsons påståenden, däremot är det en bok man kan föra en inspirerande dialog med. Johnsons lidelse för frihet och demokrati, hans obändiga vilja att sticka hål i myter, särskilt vänstermyter, bär upp boken, som absolut måste klassas bland de stora historieböckerna, även om man är tveksam inför Lars Gustafssons Nobelprisklassning.

En bok av helt annat slag är Tad Szulc's *Fidel* med den något missvisande under rubriken *ett kritiskt porträtt*. Det är till stora delar ett helt okritiskt porträtt, en romantiserande skildring med tonvikt på den heroiska tiden fram till sextioalets början. Boken bygger till en väsentlig del på intervjuer med Castro och sannolikt har inte Castro så mycket att invända mot den. Vi delges det obligatoriska om kampen mot Batista, om kampen i bergen, om Che Guevara, om invasionsförsöket i Griskbukten etc. Castro växer till övermänskliga dimensioner, den störste, den mest intelligente och den modigaste.

Boken innehåller ytterst litet av kritisk analys eller analys över huvud taget. I slutkapitlet kommer lite reservationer mot kommunistisk dogmatism och ofrihet, men slutkapitlet börjar först på sidan 559, vilket betyder att de sista tjugofem åren, förtryckets och krisernas tid, ges ett utrymme som motsvarar ungefär en tiondel av boken. Den rika Castro-kritiska litteraturen, som ofta gäller kritik från vänster, har inte lämnat så djupa spår. Castro vill helst tala om det romantiska och heroiska och Szulc har hängt med.

Om Paul Johnson är den store mytkrossaren, så är Szulc ungefär motsatsen, han smeker en del populära myter medhårs. Inte minst i Sverige populära myter. För det är ju Sverige som ofta numera kallas "Castros sista bastion i västvärlden". Den som vill ha ett allsidigt, sakligt porträtt med tonvikt på Castros tid som Kubas diktator, och från klart demokratiska utgångspunkter, bör knappast läsa *Fidel*. Av allt att döma ger Fernando Arrabals hatfyllda *Brev till Fidel Castro* en sannare bild av verkligheten, vilket onekligen kastar en mörk skugga över Sveriges utrikespolitiska preferenser. Efter som Szulc' bok med allt det släppt mekaniska,

kronologiska registrerandet inte heller har några iögonfallande kvaliteter när det gäller stil och komposition kunde den gärna fått förbli oöversatt. Arne Andersson

Paul Johnson: *Moderna tider. Tjugotal till åttiotal. Ratio. 942 sidor.*

Tad Szulc: *Fidel -- ett kritiskt porträtt. Legenda. 657 sidor.*

Boken "Brev till Fidel Castro" kan rekvideras från Contra för 78,- plus porto.

Jätten vaknar

Aklagarämbeten för 180.000. Polischef för 300.000 eller partibyråkrat för dryga miljonen — allt ungefär i svenska kronor omräknat. "Investeringsarna" garanterar högsta status, överklassprivilegier och åtskilliga miljoner årligen.

Kondomer som duger till galoscher... (och galoscher som antagligen inte duger till någonting)... Kärleksbrev under partimöten... och stridsflygindustri som tillverkar utmärkta barnvagnar...

Restaurangmat av "tullade" råvaror för att uppnå kvalitet istället för kvantitet... Köttleveranser via falska vägar som ger högt överskott till "vägmästarens" eget grossistlager... Svart ekonomi och brottslighet i klass med 30-talets Chicago... Science fiction? En nyupptäckt korrumpierad civilisation? Nej, inte alls! Sådan är till en viss del verkligheten som ofta avslöjas i det sovjetiska samhället.

Utän minsta överdrift hade rubrikerna kunnat vara sådan i Martin Walkers väl-skrivna och intressanta bok: *Jätten vaknar. Sovjetunionen under Gorbatjov*. Men Walker, som är The Guardians fasta korrespondent i Moskva, är en författare som kan undvara den sortens effektsökeri.

På 380 sidor skärskådar författaren det sovjetiska jätteriket ur alla möjliga aspekter: historiska, kulturella, religiösa, moraliska

språkliga, nationella, ekonomiska, arkitektoniska och vetenskapliga... Det är inte en vanlig bok, det är nära nog en uppslagsbok. En rik källa för kunskap om det ryska imperiet.

Läsaren får reda på att naturrikedomarna, världens största, slösas bort av odugliga byråkrater med hjälp av "planeekonomi". Sovjet har sedan Krusjtjevs utfästelser att "hinna förbi USA", verkligen gjort det: kvantitativt... Fler stålverk, fler cementfabriker än något annat land i världen och upp till 95 procent större energitägång jämfört med västvärldens. Enorma mängder av onödigt stål och onödig cement istället för komposit, elektronik och datorer.

Framtiden får utvisa om Gorbatjovs "öppenhet" går att kombinera med "demokratisk centralism" och "kommunistpartiets ledande roll".

Det finns vissa avsnitt som genomsnittsläsaren kan finna långtråkiga. I synnerhet gäller det när författaren alltför detaljerat beskriver de olika koryföernas inbördes konstellationer på deras väg mot makten och privilegierna. Men för dem som söker kunskap, ja rentav för riktiga sovjetologer, är *Jätten vaknar* en rik källa för nya upptäckter.

Det finns världen över en krympande skara ännu levande vittnen, som råkat (på 1940-talet) vara lantarbetare i det sovjetiska jordbruket. Då var kreatursfoder en bristvara. Då transporterades skörden så att vägar var översäddade med vete. Andra enorma vetemängder hade lagrats under bar himmel. Ingen ville tro när de berättade om det. Nu, nära fem decennier senare kan såväl vittnen som de misstroagna läsa om det i Walkers bok på sidorna 52 och 53. Ingenting har förändrats.

På slutet i kapitel 15 kommer författaren till slutsatsen om "att Sovjetunionen inte står inför ett nära sammanbrott". Det förblir väl en gåta hur författaren, som avslöjar maffiaväldet och refererar till en sovjetisk

mor som sade: "Det enda som är värre än att göra abort är att föda på ett sovjetiskt sjukhus", har kunnat komma till den slutsatsen?

Sovjetunionen som styr sina undersåtar medelst en privilegierad kast som på medeltiden och sina utländska besittningar via satraper från det forntida Perserrikets tid — kan väl knappast vara livskraftigt i längden, tycker man. Men ändamålet belgar medlen även i detta fall. Bosljevikregimen, som avskaffat sin egen tsardynasti, drar sig inte för att skapa små tsardynastier för att bevara satrapsystemet. Det rumänska folket har begåvats med Ceausescu-dynastin. Kim Il-sung-dynastin i Nordkorea och Castro-dynastin på Kuba är ytterligare ett par exempel. Fler sådana "dynastier" dyker säkert upp i framtiden.

Att författaren inte är övertygad av sin slutledning framgår med all önskvärd tydlighet: "Men om sovjetssystemet är på väg att bryta samman bör vi tänka igenom följdverkningarna innan vi applåderar eller påskyndar den processen", menar han. Walker fortsätter längre fram: "Sett på lång sikt kan man därför hävda att väst har ett direkt intresse av att bevara sovjetstaten intakt..."

Meningarna om det blir nog delade... Fast man kan aldrig veta... Redan nu får ju Sovjetunionen omfattande hjälp från Väst till sina marxistiska lydstat, där folket håller på att svälta ihjäl. Det kanske är ett led i försöken att hålla den sovjetiska kolossen på fötter, vem vet?

Det förekom nyligen debatter även i den svenska pressen som gick ut på att Sverige och Västtyskland skulle bekosta reningsanläggningar i Polen och Östtyskland. Detta för att minska skadeverkningarna från dessa kommuniststaters brunkolseldade elektricitetsverk. Verkligheten överträffar dikten...

Marek Zyto

Martin Walker: *Jätten vaknar. Sovjetunionen under Gorbatjov. Översättning: Ingela Bergdahl. Prisma.*

CONTRA 4 1988

I kommande nummer av Contra skall vi titta närmare på italiensk politik och ett danskt socialistiskt imperium med bl a privatskolor på programmet. Vi arbetar också med artiklar om jakträtt och hastighetsbegränsningar och vi kommer att bjuda på en artikel om den polska oppositionen.

...kommer i juni